

บทที่ 4

ผลการศึกษารายงานและการดำเนินงานของห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง
ของประเทศไทย และการสรุปผล เทียบกับมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ
ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหัวหน้าบรรณารักษ์

อาคารและสถานที่

จากจำนวนอาคารห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของ
ประเทศไทยทั้ง 7 แห่ง ตามที่ปรากฏในแบบสอบถามซึ่งได้รับคืนมานั้น ไม่ปรากฏว่า
มีสถาบันใดที่มีอาคารห้องสมุดเป็นเอกเทศ ห้องสมุดของทุกสถาบันล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่ง
ของตัวอาคารของสถาบันทั้งสิ้น ซึ่งประกอบด้วยห้องเพียงห้องเดียวและหลายห้อง ดัง
ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 อาคารสถานที่ของห้องสมุด

สถาบัน	ห้องเดียว	หลายห้อง
วปอ. โรงเรียนเสนาธิการทหาร	×	
วทบ. โรงเรียนนายทหารเรือ	×	×
วทอ. รร. เสธ. ทบ.	×	
รร. เสธ. ทอ.	×	
รวม	5	2
ร้อยละ	71.43	28.57

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า มีห้องสมุดที่ประกอบด้วยห้องเพียงห้องเดียว
5 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 71.43 และห้องสมุดที่ประกอบด้วยห้องหลายห้องเพียง
2 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 28.57

ในจำนวนนี้และจำนวนที่หนึ่งนั้น มีแตกต่างกันไปดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2. เนื้อที่ห้องสมุดและจำนวนที่นั่ง

สถาบัน	เนื้อที่ห้องสมุด (ตร.ม.)	จำนวนที่นั่ง
วปอ.	368	50
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	240	30
วทบ.	150	30
โรงเรียนนายทหารเรือ	105	100
วทอ.	96	20
รร. เสธ. ทบ.	252	72
รร. เสธ. ทอ.	48	18
รวม	1,259	320
เฉลี่ย	179.86	45.71
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	103.60	28.24

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ห้องสมุดมีเนื้อที่โดยเฉลี่ย 179 ตารางเมตร
และมีจำนวนที่นั่งโดยเฉลี่ย 45 ที่

ปัญหาในคานอาคารสถานที่ของห้องสมุดนั้น มีห้องสมุดเพียง 3 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 42.86 ที่ปัญหาในคานสถานที่คับแคบและอากาศร้อนอบอ้าว ได้แก่ห้องสมุดของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหาร และห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ ส่วนอีก 4 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 57.14 ไม่มีปัญหาดังกล่าว

ครุภัณฑ์

ครุภัณฑ์ที่จำเป็นในห้องสมุดส่วนใหญ่ได้แก่ ชั้นวางหนังสือ ชั้นวางวารสาร ตู้บัตรรายการ โต๊ะอ่านหนังสือ โต๊ะทำงาน ตู้นิทรรศการ โต๊ะรับ-จ่าย รถเข็นหนังสือ ฯลฯ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในคานครุภัณฑ์ต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษาวชิการทหารชั้นสูง มีดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนและชนิดของชั้นหนังสือ

สถาบัน	ตู้กระจก	ชั้นไม้	ชั้นเหล็ก	ตู้ไม้ทึบ
วปอ.	×	×		
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	×		×	
วทบ.	×	×		
โรงเรียนนายทหารเรือ	×	×		×
วทอ.	×			
รร.เสธ.ทบ.	×	×		
รร.เสธ.ทอ.	×			
รวม	7	4	1	1
ร้อยละ	100	57.14	14.29	14.29

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดของทุกสถาบันนิยมใช้ชั้นหนังสือประเภทตู้กระจก ชั้นหนังสือที่เป็นที่นิยมใช้อันดับรองลงมาได้แก่ชั้นไม้ เป็นจำนวน 4 สถาบัน หรือร้อยละ 57.14 และมีเพียง 1 สถาบัน หรือร้อยละ 14.29 เท่านั้นที่ใช้ชั้นเหล็กและชั้นชนิดตู้ไม้ทึบ

นอกจากนี้ บางสถาบันได้ใช้ชั้นวารสารสำหรับวางวารสาร แต่บางสถาบันไม่ได้ใช้ ที่วางหนังสือพิมพ์ก็เช่นเดียวกันบางสถาบันใช้ที่วางหนังสือพิมพ์โดยตรง แต่บางสถาบันใช้วางบนโต๊ะอ่านหนังสือธรรมดา ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและชนิดของชั้นวารสาร และที่วางหนังสือพิมพ์

สถาบัน	ชั้นวารสาร		ที่วางหนังสือพิมพ์	
	ที่วางวารสาร โดยเฉพาะ	ไม่ใช่ที่วางวารสาร	ที่วาง น.ส.พ. โดยเฉพาะ	ไม่ใช่ที่วาง น.ส.พ.
วปอ.	×	×	×	
โรงเรียนเสนาธิการทหาร		×		×
วทบ.	×		×	
โรงเรียนนายทหาร เรือ	×			×
วทอ.	ไม่มีการบอก รับวารสาร	จึงไม่มีที่วาง วารสาร		×
รร. เสธ. ทบ.	×		×	
รร. เสธ. ทอ.		×	ไม่มีการบอก รับ น.ส.พ.	จึงไม่มีที่วาง น.ส.พ.
รวม	4	3	3	3
ร้อยละ	57.14	42.86	50	50

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่าห้องสมุดของสถาบันต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมีที่วางวารสารโดยเฉพาะ กล่าวคือ มี 4 สถาบัน หรือร้อยละ 57.14 อีก 3 สถาบัน หรือร้อยละ 42.86 ไม่ได้ใช้ชั้นวางวารสาร และมีอีก 1 สถาบัน คือห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพอากาศ ที่มีโต๊ะกรับวารสารแต่อย่างใด จึงไม่มีการจัดหาที่วางวารสารไว้ภายในห้องสมุด

ส่วนที่วางหนังสือพิมพ์นั้น มีทั้งสถาบันที่ใช้ที่วางหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ และไม่ได้ใช้ที่วางหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ เป็นจำนวนเท่า ๆ กัน กล่าวคือ มีสถาบันที่ใช้ที่วางหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะเป็นจำนวน 3 สถาบัน หรือร้อยละ 50 และอีก 3 สถาบัน หรือร้อยละ 50 เช่นกัน ที่มีได้ใช้ที่วางหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ คือห้องสมุดของโรงเรียนเสนาธิการทหาร ห้องสมุดโรงเรียนนายทหารเรือ และห้องสมุดวิทยาลัยการทัพอากาศ ได้จัดวางหนังสือพิมพ์ไว้บนโต๊ะอ่านหนังสือในห้องสมุด และนอกจากนี้มีอยู่ 1 สถาบัน ที่ไม่ได้บอกรับหนังสือพิมพ์ จึงไม่มีที่วางหนังสือพิมพ์ ห้องสมุดสถาบันดังกล่าวนี้ คือห้องสมุดของโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

ครุภัณฑ์ที่สำคัญและจำเป็นต้องมีในห้องสมุดทั่วไป เช่นเดียวกับชั้นหนังสือ ที่วางวารสาร และที่วางหนังสือพิมพ์ ได้แก่ ตู้เก็บแผ่นที่ ตู้เก็บจุลสาร ตู้เก็บโสตทัศนวัสดุ รดเช่น และตู้ KARDEX แต่ปรากฏว่าห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงส่วนใหญ่ขาดครุภัณฑ์ที่สำคัญดังกล่าว ดังตารางที่ 5

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 หอสมุดสถาบันฯ ที่มีและไม่มีตู้เก็บแผนที่ ตู้เก็บจุลสาร
ตู้เก็บโสตทัศนวัสดุ รถเข็น และตู้ KARDEX

สถาบัน	ตู้เก็บแผนที่		ตู้เก็บจุลสาร		ตู้เก็บโสตทัศน- วัสดุ		รถเข็น		ตู้ KARDEX	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
วปอ.	×		×		×		×		×	
โรงเรียนเสนา- ธิการทหาร		×		×		×		×		×
วทบ.		×		×		×		×		×
โรงเรียนนาย- ทหาร เรือ		×		×		×		×		×
วทอ.		×		×		×		×		×
รร. เสช. ทบ.		×		×		×		×		×
รร. เสช. ทอ.	×		×			×		×		×
รวม	3	4	3	4	2	5	1	6	1	6
ร้อยละ	42.86	57.14	42.86	57.14	28.57	71.43	14.29	58.71	14.29	85.71

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่า มีหอสมุดของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เพียง
แห่งเดียวเท่านั้น ที่มีครุภัณฑ์ที่สำคัญและจำเป็นครบถ้วน คือ มีทั้ง ตู้เก็บแผนที่ ตู้เก็บจุลสาร
ตู้เก็บโสตทัศนวัสดุ รถเข็น และตู้ KARDEX หอสมุดที่มีครุภัณฑ์ ในอัตรารองลงมา ได้แก่
หอสมุดโรงเรียนนายทหาร เรือ ซึ่งมีตู้เก็บแผนที่ ตู้เก็บจุลสาร และตู้เก็บโสตทัศนวัสดุ
ขาดแต่เพียงรถเข็นหนังสือ และตู้ KARDEX ในขณะที่หอสมุดสถาบันอื่น ๆ ส่วนใหญ่ขาด-

แคลนครุภัณฑ์ประเภทนี้ กล่าวคือ ในจำนวน 6 สถาบัน จาก 7 สถาบัน ยกเว้นห้องสมุด วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หรือร้อยละ 85.71 ไม่มีรถเข็นหนังสือและตู้ KARDEX มี 5 สถาบัน หรือร้อยละ 71.43 ที่ไม่มีตู้เก็บโสตทัศนวัสดุ และอีก 4 สถาบันจาก 7 สถาบัน หรือร้อยละ 57.14 ขาดตู้เก็บแผนที่และตู้เก็บจุลสาร

ทั้งนี้ เนื่องจากบางสถาบันมีหน่วยงานอื่นที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบด้านครุภัณฑ์ เหล่านี้ หากห้องสมุดของสถาบันมีความประสงค์จะใช้ครุภัณฑ์ดังกล่าวก็ขออนุมัติจาก หน่วยงานซึ่งทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบครุภัณฑ์ของสถาบันโดยตรง อาทิเช่น วิทยาลัยการ- ทัพบก และโรงเรียนเสนาธิการทหารบกซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดของสถาบันวิชาการ- ทหารบกชั้นสูง จะเบิกงบบุคลากรศึกษา เป็นหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบครุภัณฑ์ของ สถาบันฯ ดังนั้นห้องสมุดของสถาบันฯ จึงขออนุมัติใช้ครุภัณฑ์ดังกล่าวจากกองอุปกรณ์การศึกษา และเช่นเดียวกันกับห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศก็ใช้ครุภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ จาก กองตำราและอุปกรณ์การศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบครุภัณฑ์ ของสถาบันฯ หรือห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพอากาศก็ใช้ครุภัณฑ์ต่าง ๆ จากกองตำรา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบครุภัณฑ์ของสถาบันฯ ดังนั้นห้องสมุดของสถาบัน การศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงส่วนใหญ่จึงไม่มีครุภัณฑ์เป็นของตนเอง ดังกล่าว

ห้องสมุดโรงเรียนนายทหาร เรือ ซึ่งนอกจากจะเป็นห้องสมุดที่มีครุภัณฑ์ที่สำคัญ และจำเป็นแก่ห้องสมุดมากเป็นอันดับรองลงมาจากห้องสมุดวิทยาลัยป้องกัน ราชอาณาจักรแล้ว ยังมีเครื่องอัดสำเนา และเครื่องถ่ายเอกสาร ซึ่งเป็นของห้องสมุดโดยตรงโดยมี งบประมาณไปใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เหมือนเช่นห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร ชั้นสูงส่วนใหญ่

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ห้องสมุดที่มีความพร้อมมูลในด้านการศึกษาค้นคว้า มาก ที่สุดได้แก่ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และอันดับรองลงมาได้แก่ห้องสมุดโรงเรียน นายทหาร เรือ ส่วนห้องสมุดของสถาบันอื่น ๆ นั้น ยังต้องจัดหาครุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่สำคัญและ จำเป็นต่อการดำเนินงานของห้องสมุดมาไว้ประจำห้องสมุดให้ครบถ้วน เพื่อประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานของห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร ซึ่งน่าจะเป็นไปได้โดยได้ สักส่วนกันกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ ของแต่ละสถาบัน

ครุภัณฑ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งห้องสมุดจะขาดเสียมิได้ ก็คือโต๊ะจ่าย-รับหนังสือ โดยที่ห้องสมุดบางแห่งจะจัดทำเป็นเคาน์เตอร์ซึ่งเหมาะสมกับลักษณะของห้องสมุด และสภาพการใช้สอยของแต่ละห้องสมุดโดยเฉพาะ ในขณะที่บางห้องสมุดจะใช้โต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่มาใช้เป็นโต๊ะจ่าย-รับ หนังสือในห้องสมุด ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 โต๊ะจ่าย-รับหนังสือจำแนกตามลักษณะของโต๊ะ

สถาบัน	ใช้เคาน์เตอร์	ใช้โต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่
วปอ.	x	.
โรงเรียนเสนาธิการทหาร		::
วทบ.	x	
โรงเรียนนายทหาร เรือ	x	
วทอ.		x
รร.เสช.ทบ.	x	
รร.เสช.ทอ.		x
รวม	4	3
ร้อยละ	57.14	42.86

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าห้องสมุด 4 แห่ง หรือร้อยละ 57.14 ใช้โต๊ะจ่าย-รับหนังสือที่เป็นเคาน์เตอร์ ซึ่งเหมาะแก่การใช้ประโยชน์ด้านการจ่าย-รับของห้องสมุดโดยตรง ส่วนอีก 3 สถาบัน หรือร้อยละ 42.86 ใช้โต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่เป็นโต๊ะจ่าย-รับ ซึ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ห้องสมุดสถาบันต่าง ๆ ตามสมควร

คู่มือรายการ ก็เป็นครุภัณฑ์ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งรายการหนึ่งของ หอสมุด ซึ่งขนาดของคู่มือรายการย่อมต้องเป็นสัดส่วนในค่านปริมาณใกล้เคียงกัน ระหว่างจำนวนของหนังสือและจำนวนของคู่มือรายการ ดังนั้นหอสมุดของสถาบันที่มีปริมาณหนังสือมากจึงย่อมต้องมีจำนวนคู่มือรายการ เพิ่มมากขึ้นในอัตราส่วนที่สัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 7 แสดงถึงจำนวนคู่มือรายการซึ่งจำแนกตามจำนวนลิ้นชัก ดังนี้

ตารางที่ 7 คู่มือรายการจำแนกตามจำนวนลิ้นชัก

ขนาด	จำนวนลิ้นชัก							
	4	9	10	15	20	24	30	42
วปอ.	2							2
โรงเรียนเสนาธิการทหาร								1
วทบ.			1					1
โรงเรียนนายทหารเรือ							2	
วทอ.		1						
รร. เสธ. ทบ.						1		1
รร. เสธ. ทอ.				1				
รวม	2	1	1	1	1	2	4	1

จากตารางที่ 7 แสดงว่าคู่มือรายการ ขนาด 30 ลิ้นชัก เป็นที่นิยมใช้มากที่สุดก็คือ มีหอสมุดที่ใช้คู่มือรายการขนาด 30 ลิ้นชัก ถึง 3 แห่ง ได้แก่ หอสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร จำนวน 2 คู่มือสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหาร และหอสมุดวิทยาลัยการทัพบก อีกแห่งละ 1 คู่มือสมุดสถาบันที่ใช้คู่มือรายการ เป็น

จำนวนมากกว่าห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ ได้แก่ ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เนื่องจากปริมาณหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดสถาบันแห่งนี้มีปริมาณมากกว่าจำนวนหนังสือของห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ (ดูตารางที่ 26 ประกอบ) ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร จึงได้ใช้คู่มือรายการถึง 4 คู่มือ เป็นคู่มือรายการ ขนาด 30 ลินซ์ 2 คู่มือ และขนาด 4 ลินซ์ 2 คู่มือ รวม 68 ลินซ์ ห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารบก และห้องสมุดโรงเรียนนายทหารเรือ เป็นห้องสมุดที่ใช้คู่มือรายการ ขนาดลินซ์ปริมาณลดหลั่นในอันคัมรองลงมา กล่าวคือ ห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ใช้คู่มือรายการ ขนาด 42 ลินซ์ 1 คู่มือ และขนาด 20 ลินซ์อีก 1 คู่มือ รวม 64 ลินซ์ ส่วนห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือใช้คู่มือรายการ ขนาด 24 ลินซ์ จำนวน 2 คู่มือ รวม 48 ลินซ์ ห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ ใช้คู่มือรายการ ซึ่งมีจำนวนลินซ์แตกต่างกันออกไป อาทิเช่น 9 ลินซ์ 10 ลินซ์ และ 15 ลินซ์ เนื่องจากปริมาณหนังสือและสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดของสถาบันต่าง ๆ มีน้อย การใช้ขนาดของคู่มือรายการ จึงลดน้อยลงตามลำดับ (ดูตารางที่ 26 ประกอบ)

ห้องสมุดบางแห่งได้คำนึงถึงความสำคัญของการจัดนิทรรศการ เพื่อประกาศสิ่งที่ควรทราบหรือเป็นการเชิญชวนให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้เข้าใช้ห้องสมุด ดังนั้น ห้องสมุดของสถาบันบางแห่งจึงได้จัดทำที่แสดงนิทรรศการขึ้น ซึ่งอาจเป็นคู่มือหรือป้ายนิทรรศการ ดังตารางที่ 8 ดังนี้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 จำนวนคืนนิทรรศการจำแนกตามลักษณะของตู้

สถาบัน	ไม่มี	มี	
		ตู้กระจก	แผ่นป้าย
วปอ.		x	
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	x		
วทบ.			x
โรงเรียนนายทหารเรือ	x		
วทอ.	x		
รร. เสช. ทบ.			x
รร. เสช. ทอ.	x		
รวม	4	1	2
ร้อยละ	47.14	14.29	28.57

จากตารางที่ 8 แสดงว่าห้องสมุด 4 แห่ง หรือร้อยละ 57.14 ไม่มีการจัดทำที่แสดงนิทรรศการ ส่วนอีก 3 สถาบัน มีการจัดทำที่แสดงนิทรรศการ มี 1 สถาบัน หรือร้อยละ 14.29 ใ้แก่ห้องสมุดของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรที่ใช้ตู้กระจก ส่วนอีก 2 สถาบัน หรือร้อยละ 28.57 ใ้ใช้แผ่นป้าย

ครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ซึ่งได้แก่ โต๊ะทำงานและเครื่องพิมพ์ดีดนั้น ห้องสมุดของสถาบันส่วนใหญ่ได้จัดหามาให้เพียงพอเพียงขอแก้ความต้องการของเจ้าหน้าที่ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ปริมาณโต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่และเครื่องพิมพ์ดีด

สถาบัน	โต๊ะทำงาน		เครื่องพิมพ์ดีด	
	มีเพียงพอ	ไม่เพียงพอ	มีเพียงพอ	ไม่เพียงพอ
วปอ.	x		x	
โรงเรียนเสนาธิการทหาร		x		x
วทบ.	x		x	
โรงเรียนนายทหารเรือ	x		x	
วทอ.	x		x	
รร.เสช.ทบ.	x		x	
รร.เสช.ทอ.		x	x	
รวม	5	2	6	1
ร้อยละ	71.43	28.57	85.71	14.29

จากตารางที่ 9 จะเห็นได้ว่าห้องสมุดส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 85.71 มีเครื่องพิมพ์ดีดพอใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีเพียง 1 สถาบัน หรือร้อยละ 14.29 เท่านั้น ที่มีเครื่องพิมพ์ดีดไม่พอแก่ความต้องการ สำหรับโต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่นั้น เกือบทุกสถาบันมีเพียงพอแก่ความต้องการ กล่าวคือ ห้องสมุดส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 71.43 มีโต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่พอเพียง มีเพียง 2 สถาบัน หรือร้อยละ 28.57 ที่ยังมีโต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่ไม่พอเพียงแก่ความต้องการ

ตู้เก็บ เอกสาร ของห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นตู้เหล็ก มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช่ตู้ไม้ และมีบางแห่งที่ใช่ตู้เก็บเอกสารทั้ง 2 ชนิด คือทั้งชนิดตู้เหล็กและตู้ไม้ ดังตารางที่

ตารางที่ 10 จำนวนตู้เก็บเอกสารจำแนกตามลักษณะของวัสดุที่จัดทำ

สถาบัน	ตู้		รวม
	เหล็ก	ไม้	
วปอ.	x		1
โรงเรียนเสนาธิการทหาร		x	1
วทบ.	x		1
โรงเรียนนายทหารเรือ	x	x	2
วทอ.		x	1
รร. เสธ. ทบ.	x		1
รร. เสธ. ทอ.	x		1
รวม	5	3	8
ร้อยละ	62.5	37.5	100

ตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า ตู้เก็บเอกสาร ร้อยละ 62.5 เป็นตู้เหล็ก และร้อยละ 37.5 เป็นตู้ไม้ ห้องสมุดโรงเรียนนายทหารเรือเพียงแห่งเดียวที่มีทั้งตู้เหล็กและตู้ไม้

ครุภัณฑ์ที่จำเป็นที่สุดสำหรับผู้ใช้ห้องสมุด ได้แก่ โต๊ะอ่านหนังสือ ซึ่งห้องสมุดส่วนใหญ่มักมีเพียงแก่ความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด โดยจัดแบ่งโต๊ะอ่านหนังสือออกเป็นแบบต่าง ๆ ตามขนาดความจุของโต๊ะ อาทิเช่น เป็นแบบที่นั่งอ่านหนังสือเฉพาะ 1 คน (CARREL) เป็นแบบที่มีขนาดความจุสำหรับผู้อ่าน 4 คน บ้าง 6 คน บ้าง 8 คน บ้าง รวมทั้งที่นั่งอ่านในมุมสบายต่าง ๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนโต๊ะอ่านหนังสือของห้องสมุดสถาบันต่าง ๆ จำแนกตาม
ขนาดความจุสำหรับผู้นั่งอ่าน

สถาบัน	โต๊ะอ่านหนังสือ	แบบ				
		CARREL	แบบนั่ง 4 คน	แบบนั่ง 6 คน	แบบนั่ง 8 คน	ที่นั่งอ่าน มุมสบาย
วปอ.			9		2	2
โรงเรียนเสนาธิการทหาร				2	2	1
วทบ.				5		
โรงเรียนนายทหารเรือ		8	3		3	4
วทอ.		20				
รร. เสธ. ทบ.				12	1	
รร. เสธ. ทอ.					2	
รวม		28	12	19	10	7
ค่าเฉลี่ย		4	1.71	2.71	1.43	1
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		7.09	3.15	4.17	1.05	1.41

จากตารางที่ 11 จะเห็นได้ว่า โดยเฉลี่ยแล้วห้องสมุดจะมีที่นั่งแบบ CARREL 4 ที่ แบบนั่ง 4 คน 1 ที่ แบบนั่ง 6 คน 2 ที่ แบบนั่ง 8 คน 1 ที่ และที่นั่งอ่านมุมสบาย 1 ที่

สำหรับมุมสบายของห้องสมุดส่วนใหญ่มักเป็นชุดรับแขก ซึ่งสามารถจุผู้อ่านได้คราวละจำนวนมาก เช่น ห้องสมุดโรงเรียนนายทหารเรือ ที่นั่งอ่านมุมสบาย 1 ที่ สามารถจุผู้อ่านได้คราวละ 16 คน

สภาพทั่วไปของครุภัณฑ์โดยส่วนรวมของห้องสมุด ส่วนมากมีสภาพใหม่และทั้งใหม่และเก่าเท่า ๆ กัน สภาพครุภัณฑ์ของห้องสมุดที่ใหม่ทั้งหมดนี้เล็กน้อยมาก ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 สภาพทั่วไปของครุภัณฑ์

สภาพทั่วไปของครุภัณฑ์	ใหม่ทั้งหมด ใหม่เป็นส่วนมาก ใหม่และเก่าเท่า ๆ กัน		
สถาบัน			
วปอ.		x	
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	x		
วทบ.			x
โรงเรียนนายทหารเรือ		x	
วทอ.			x
รร. เสช. ทบ.		x	
รร. เสช. ทอ.			x
รวม	1	3	3
ร้อยละ	14.28	42.86	42.86

จากตารางที่ 12 จะเห็นได้ว่าสภาพทั่วไปโดยส่วนรวมของครุภัณฑ์ ห้องสมุดจาก 3 สถาบัน หรือร้อยละ 42.86 มีสภาพใหม่เป็นส่วนมาก และอีก 3 สถาบัน หรือร้อยละ 42.86 เช่นกัน สภาพครุภัณฑ์มีทั้งใหม่และเก่าเท่า ๆ กัน มีเพียงส่วนน้อย คือ 1 สถาบัน หรือร้อยละ 14.28 เท่านั้น ที่มีครุภัณฑ์ใหม่ทั้งหมด ได้แก่ ห้องสมุดของโรงเรียนเสนาธิการทหาร

ปัญหาของครุภัณฑ์ห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นปัญหาในด้านความไม่เพียงพอของครุภัณฑ์แต่ละประเภท เช่น ชั้นวางหนังสือไม่พอเพียง บางแห่งก็ขาดตู้จุลสาร ตู้แผนที่ รถเข็นหนังสือ ฯลฯ ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ปัญหาในด้านครุภัณฑ์

สถาบัน	ปัญหาความไม่พอเพียงของ						ปัญหาในด้านไม่มี			
	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	ที่นั่งอ่านหนังสือ	ชั้นวางหนังสือ	ตู้บัตรรายการ	โต๊ะทำงานเจ้าหน้าที่	รถเข็นหนังสือ	ตู้แผนที่	ตู้จุลสาร	ตู้จัดนิทรรศการ
วปอ.	x									
โรงเรียนเสนา - วิชาการทหาร		x		x		x				
วทบ.		x		x			x	x	x	x
โรงเรียน - นายทหารเรือ		x		x						x
วทอ.	x									
รร. เสข. ทบ.		x					x	x	x	x
รร. เสข. ทอ.		x	x	x	x	x	x	x	x	x
รวม	2	5	1	4	1	2	3	3	3	4
ร้อยละ	28.57	71.43	20	80	20	40	60	60	60	80

จากตารางที่ 13 จะเห็นได้ว่า ห้องสมุด 5 แห่ง หรือร้อยละ 71.43 มีปัญหาในด้านครุภัณฑ์ มีเพียง 2 สถาบัน หรือร้อยละ 28.57 เท่านั้น ที่ไม่มีปัญหาในด้านครุภัณฑ์ มีเพียง 2 สถาบัน

เนื่องจากห้องสมุดวิทยาลัยบึงกุ่มกับราชอาณาจักรมีครุภัณฑ์ที่สำคัญและจำเป็นของห้องสมุดครบถ้วน จึงเป็นห้องสมุดแห่งเดียวของสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงที่นอกจากจะไม่มีปัญหาในเรื่องครุภัณฑ์แล้ว ยังเป็นห้องสมุดที่มีครุภัณฑ์ที่ทันสมัยและก้าวหน้าอีกด้วย ส่วนห้องสมุดวิทยาลัยการทัพอากาศไม่มีปัญหาในด้านครุภัณฑ์ เนื่องจากใช้ครุภัณฑ์ร่วมกับกองทัพอากาศ ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด และสามารถใช้ร่วมกันได้โดยสะดวก

ปัญหาความไม่พอเพียงของครุภัณฑ์ในห้องสมุด ห้องสมุดส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 80 มีปัญหาในด้านมีชั้นวางหนังสือไม่เพียงพอ

ส่วนปัญหาในด้านขาดครุภัณฑ์ที่จำเป็นในห้องสมุด ห้องสมุดส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 80 ไม่มีตู้จัดนิทรรศการ

การบริหารงานห้องสมุด

สถานการณ์ของห้องสมุดสถาบันการศึกษา วิชาการทหารชั้นสูงนั้น กล่าวได้ว่า มีสถานภาพเป็นแผนกทั้งสิ้น ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 สถานภาพของห้องสมุด

สถาบัน	แผนก	สังกัดฝ่ายธุรการ	สังกัดฝ่ายวิชาการ
วปอ.		x	
โรงเรียนเสนาธิการทหาร			x
วทบ.		x	
โรงเรียนนายทหารเรือ		x	
วทอ.			x
รร.เสช.ทบ.		x	
รร.เสช.ทอ.			x
รวม		4	3
ร้อยละ		57.14	42.86

จากตารางที่ 14 จะเห็นว่าห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 57.14 เป็นแผนกสังกัดฝ่ายธุรการ และอีก 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 42.86 เป็นแผนกสังกัดฝ่ายวิชาการ

ห้องสมุดแต่ละแห่งดังกล่าว ไม่มีการจัดแบ่งส่วนราชการของห้องสมุดแต่อย่างใด ห้องสมุดแต่ละแห่งจะมีหัวหน้าบรรณารักษ์หรือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่บรรณารักษ์ เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานและบริหารงานห้องสมุดทั้งหมด

บุคลากรผู้ทำหน้าที่บริหารห้องสมุดส่วนใหญ่ได้แก่ บรรณารักษ์ร่วมกับหัวหน้าหน่วยงานต้นสังกัด และในกรณีที่ห้องสมุดใดไม่มีบรรณารักษ์ (ผู้มีวุฒิทางวิชาบรรณารักษศาสตร์) โดยตรง ก็จะมีผู้ที่รับผิดชอบในหน้าที่บรรณารักษ์ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะบรรณารักษ์ของห้องสมุดสถาบันแห่งนั้น เป็นผู้บริหารงานห้องสมุด ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ผู้บริหารห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง

สถาบัน	บรรณารักษ์	ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ บรรณารักษ์โดยลำพัง	บรรณารักษ์ร่วมกับหัวหน้า หน่วยงานต้นสังกัด
วปอ.			x
โรงเรียนเสนาธิการทหาร			x
วทบ.	x		
โรงเรียนนายทหารเรือ			x
วทอ.		x	
รร. เสช.ทบ.	x		
รร. เสช.ทอ.		x	
รวม	2	2	3
ร้อยละ	28.57	28.57	42.86

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง 3 แห่ง หรือร้อยละ 42.86 มีบรรณารักษ์ร่วมกับหัวหน้าหน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้ทำหน้าที่บริหารห้องสมุด และห้องสมุดอีก 2 แห่ง หรือร้อยละ 28.57 มีบรรณารักษ์ผู้จบการศึกษาทางวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นผู้บริหารห้องสมุดโดยตรง ส่วนห้องสมุดอีก 2 แห่ง หรือร้อยละ 28.57 เช่นกัน มีผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่บรรณารักษ์ (ซึ่งมิได้จบการศึกษาทางวิชาบรรณารักษศาสตร์) เป็นผู้บริหารงานห้องสมุดโดยลำพัง

นอกจากนี้ห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพบก และห้องสมุดของโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ยังมีคณะกรรมการห้องสมุด ซึ่งไม่มีหน้าที่ในด้านการบริหารงานห้องสมุด แต่มีหน้าที่ในด้านการจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุด ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดของวิทยาลัยการทัพบก และโรงเรียนเสนาธิการทหารบก

บุคลากร

บุคลากรในห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงแต่ละแห่งนั้นมีจำนวนเล็กน้อยแตกต่างกันออกไป ทั้งชายและหญิง ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนบุคลากรในห้องสมุด

สถาบัน	บรรณารักษ์		ผู้ช่วยบรรณารักษ์	เจ้าหน้าที่ ห้องสมุด	เสมียน	คนงาน	อื่นๆ	รวม
	ชาย	หญิง						
วปอ.		1			3	1	1	6
โรงเรียนเสนาธิการทหาร		1	1		1	1		4
วทบ.	1	1			3	1		6
โรงเรียนนายทหารเรือ		1		2				3
วทอ.		1		1				2
รร.เสช.ทบ.	บุคลากรชุดเดียวกันกับ วทบ. เนื่องจากทั้ง 2 สถาบันเป็นหน่วยงานในสังกัดของสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง							
รร.เสช.ทอ.		1			1			2
รวม	2	5	1	3	8	3	1	23

จากตารางที่ 16 จะเห็นได้ว่า บุคลากรของห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง (ซึ่งรวมวิทยาลัยการทัพบกและ โรงเรียนเสนาธิการทหารบกไว้ในสังกัด) มีจำนวนมากที่สุด คือ มีจำนวน 6 คน รวมทั้งหัวหน้าแผนกห้องสมุด รองลงมาได้แก่ห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหาร ซึ่งมีจำนวนบุคลากร 4 คน และห้องสมุดที่มีจำนวนบุคลากรน้อยที่สุด ได้แก่ห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพอากาศ และโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กล่าวคือ มีจำนวนบุคลากรเพียงห้องสมุดละ 2 คน

ในจำนวนบุคลากรทั้ง 23 คนนี้ จำแนกเป็นบรรณารักษ์ ได้ 7 คน เป็นชาย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ของบรรณารักษ์ทุกสถาบัน นอกนั้นเป็นบรรณารักษ์หญิง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 โดยเฉลี่ยแล้ว ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง มีบรรณารักษ์ 1 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53

บรรณารักษ์เหล่านี้ล้วนเป็นข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตรของ 3 เหล่าทัพทั้งสิ้น
 กิ่งตารางที่ 17

ตารางที่ 17 บรรณารักษ์จำแนกตามลำดับยศทหาร

ลำดับยศทหาร สถาบัน	ร้อยตรี (เรืออากาศตรี)	ร้อยโท	ร้อยเอก (เรืออากาศเอก)	พันตรี	พันโท	พันเอก (นาวาอากาศเอก)
วปอ.				x		
โรงเรียนเสนา- ธิการทหาร			x			
วทบ.		x		x		
โรงเรียนนาย- ทหารเรือ			x			
วทอ.	x					
รร.เสช.ทบ.	บรรณารักษ์คนเดียวกับกับ วทบ.					
รร.เสช.ทอ.						x
รวม	1	1	2	2	-	1
ร้อยละ	14.29	14.29	28.57	28.57	-	14.29

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่า บรรณารักษ์ของห้องสมุดคำรงยศตั้งแต่ เรืออากาศตรี จนถึงนาวาอากาศเอก

ในค่านคุณวุฒิและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่บรรณารักษะนั้น มีทั้งบรรณารักษ์ ผ่านการศึกษาทางวิชาบรรณารักษศาสตร์โดยตรง และผู้ที่ปฏิบัติงานในหน้าที่บรรณารักษ์ โดยมีได้ผ่านการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์มาแต่เดิม แต่เนื่องจากได้ปฏิบัติหน้าที่ บรรณารักษ์มาเป็นเวลานานพอสมควรจึงมีประสบการณ์และความสามารถในการบริหาร งานห้องสมุดให้ดำเนินไปด้วยดี ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 คุณวุฒิและประสบการณ์ในการทำงานของบรรณารักษ์

สถ.จับ	คุณวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์			คุณวุฒิสามัญอื่น ๆ			ประสพ- การณ การทำ งาน (ปี)
	วุฒิปริญญาตรี	วุฒิปริญญาโท	วุฒิปริญญาเอก	ม.ก.5 หรือ ม.8	อนุปริญญาตรี	ปริญญาตรี	
วปอ.			x				12
โรงเรียนเสนา- ธิการทหาร	x				x		2
วทบ.			x		x		4
โรงเรียนนายทหารเรือ	x			x			16
วทอ.				x			2
รร.เสธ.ทบ.	บรรณารักษ์คนเดียวกันกับ วทบ.						-
รร.เสธ.ทอ.					x		4
รวม	2	1	1	2	1	2	40
ร้อยละ	28.57	14.29	14.29	28.57	14.29	28.57	

*หมายเหตุ วุฒิปริญญาตรี อบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์จากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ไม่มีการพิจารณาเทียบชั้นในกฎ ก.พ.

จากตารางที่ 18 แสดงว่ามีบรรณาธิการที่สำคัญการศึกษาระดับปริญญาโทของ
บรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย 1 คน หรือร้อยละ 14.29 และมีบรรณาธิการที่สำคัญ
การศึกษาระดับปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย 1 คน หรือร้อยละ 14.29
เช่นเดียวกัน ส่วนอีก 2 ราย หรือร้อยละ 28.57 เป็นผู้ที่ได้รับวุฒิบัตรการอบรมวิชา
บรรณารักษศาสตร์ จากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ส่วนบรรณาธิการที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์มี 2 ราย หรือร้อยละ 28.54
จบการศึกษาระดับ ม.ศ.5 หรือ ม.8 การศึกษาระดับอนุปริญญาทางเพาะช่าง 1 ราย หรือ
ร้อยละ 14.29 และเป็นบรรณาธิการที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาอื่นที่มี
วิชาบรรณารักษศาสตร์ 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.57

เป็นที่น่าสังเกตว่า บรรณาธิการผู้ประกอบการณ์ในการทำงานสูงสุดเป็นเวลา
นานถึง 16 ปี เป็นบรรณาธิการที่มีใจสำคัญการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์แต่อย่าง
ใด นอกจากใจรัก - วุฒิบัตรการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์จากสมาคมห้องสมุด
แห่งประเทศไทย ส่วนบรรณาธิการที่สำคัญการศึกษาระดับสูงสุดทางวิชาบรรณารักษศาสตร์
ในประเทศไทย คือจบการศึกษาในระดับปริญญาโทนั้นก็เป็นผู้ที่มีประกอบการณ์ในการทำงาน
ห้องสมุดเป็นเวลานาน 12 ปี ซึ่งนับได้ว่าบรรณาธิการของห้องสมุดสามารถศึกษาวិชา
การทหารชั้นสูงของประเทศ ทั้งที่สำคัญการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์โดยตรง
และมีใจสำคัญการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ก็ตาม ต่างก็เป็นบรรณาธิการผู้ประกอบ
การณ์ในการทำงานห้องสมุดมานานจนเป็นผู้บริหารงานห้องสมุดที่สามารถและรอบรู้ด้วย
กันทั้งสิ้น

ประกอบการณ์ในการทำงานของบรรณาธิการโดยเฉลี่ยประมาณ 5 ปี ส่วนเบี่ยง
เบนมาตรฐาน 5.5

ส่วนคุณวุฒิของผู้ช่วยบรรณาธิการและเจ้าหน้าที่ห้องสมุดอื่น ๆ มีคุณวุฒิแตกต่างกันไป
ตั้งแต่ระดับปีที่ 4 จนถึง ปกศ.สูง จึงสามารถแสดงคุณวุฒิของผู้ช่วยบรรณาธิการ
และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ตารางที่ 19

ตารางที่ 19 คุณวุฒิของผู้ช่วยบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

สถานัน	ป.4	ม.ศ.3	ป.กศ.สูง	อาชีพศึกษา	รวม
วปอ.	1	2		1	4
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	1	2			3
วทบ.		3	1		4
โรงเรียนนายทหารเรือ		2			2
วทอ.		1			1
รร.เสธ.ทบ.	-----บุคลากรชุดเดียวกันกับ วทบ.-----				
รร.เสธ.ทอ.		1			1
รวม	2	11	1	1	15
ร้อยละ	13.33	73.33	6.67	6.67	100

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ห้องสมุดส่วนใหญ่จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ซึ่งเป็นคนงานของห้องสมุดจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4

ห้องสมุดของทุกสถานัน รับเจ้าหน้าที่เข้าทำงานในห้องสมุดด้วยการ ขออนุมัติจากเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต้นสังกัด

ในด้านการส่งเสริมความรู้ของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดนั้น หน่วยงานต้นสังกัดของห้องสมุดดังกล่าวได้สนับสนุนบุคลากรโดยการ อนุมัติให้ลาไปศึกษาต่อภายในประเทศ ให้ทุนอบรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ อนุมัติให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เข้าร่วมประชุมสามัญประจำปีของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เกือบทุกสถานันได้ให้การสนับสนุนในด้านนี้ ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 การส่งเสริมความรู้ของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

สถาบัน	อนุมัติให้ ลูกศึกษา ท่องเที่ยวใน ประเทศ	ให้ทุนอบรม	เข้าร่วมประชุม สามัญประจำปี ของสมาคม ฯ	ผู้งานห้องสมุด อื่น ๆ ที่ดีกว่า	รวม
วปอ.	๕	๕	๕		3
โรงเรียนเสนาธิการ- ทหาร			๕		1
วทบ.			๕		1
โรงเรียนนายทหาร เรือ			๕		1
วทอ.			๕	๕	2
รร.เสธ.ทบ.	บุคลากรชุดเดียวกันกับ วทบ.				
รร.เสธ.ทอ.		๕	๕		2
รวม	1	2	6	1	10
ร้อยละ	10	20	60	10	100

จากตารางที่ 20 จะเห็นว่า สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงทุกสถาบัน
ได้ส่งเสริมให้บุคลากรของห้องสมุด เข้าร่วมประชุมสามัญประจำปีของสมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทยเป็นจำนวนร้อยละ 60 ของวิธีการส่งเสริมความรู้ของบรรณารักษ์และเจ้า-
หน้าที่ห้องสมุด

ปัจจุบันห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ มีความ
ต้องการอัตรามูลากรเพิ่มเติม ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 อัตรากำลังที่ห้องสมุดต้องการเพิ่ม

สถาบัน	บรรณารักษ์	ผู้ช่วยบรรณารักษ์	เสมียน	คนงาน	รวม
วปอ.		1			1
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	1	1	1		3
วทบ.	2		2	1	5
โรงเรียนนายทหาร เรือ	1	1	2		4
วทอ.	-	-	-	-	-
รร. เสธ. ทบ.	บุคลากรชุดเดียวกับ วทบ.				
รร. เสธ. ทอ.	1	1		1	3
รวม	5	4	5	2	16
ร้อยละ	31.25	25	31.25	12.5	100

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดทุกสถาบันต้องการบุคลากรเพิ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรผู้จะทำหน้าที่บรรณารักษ์ คิดเป็นร้อยละ 31.25 ของอัตราบุคลากรที่ตองการเพิ่ม และอัตราเสมียน คิดเป็นร้อยละ 31.25 เช่นกัน

งบประมาณ

งบประมาณของห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นงบประมาณที่ได้จากงบประมาณแผ่นดิน และในขณะเดียวกัน บางสถาบันก็มีใ้รับงบประมาณในส่วนห้องสมุดแต่อย่างใดทั้งสิ้น
 ตารางที่ 22

ตารางที่ 22 งบประมาณของห้องสมุด

สถาบัน	ไม่ได้รับเงิน	ได้รับเงิน	ได้รับงบประมาณจาก	
	งบประมาณ	งบประมาณ	งบประมาณแผ่นดิน	เงินบริจาค
วปอ.		x	x	::
โรงเรียนเสนาธิการทหาร		x	::	
วทบ.		::	x	
โรงเรียนนายทหารเรือ		x	x	
วทอ.	::			
รร. เศษ. ทบ.		x	::	
รร. เศษ. ทอ.	x			
รวม	2	5	5	1
ร้อยละ	28.57	71.43	83.33	16.67

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่ามีห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง อยู่ 2 แห่ง หรือร้อยละ 28.57 ที่มีได้รับงบประมาณในส่วนห้องสมุดแต่อย่างใด ส่วนห้องสมุดของสถาบันที่ได้รับงบประมาณนั้น ร้อยละ 83.33 เป็นงบประมาณที่ได้จากงบประมาณแผ่นดิน และอีกร้อยละ 16.67 ได้รับจากเงินบริจาค

ผู้ที่ทำหน้าที่จัดการจัดหางบประมาณห้องสมุดนั้น ได้แก่ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดและบรรณารักษ์ มีเพียงห้องสมุดเดียวเท่านั้น คือห้องสมุดของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ที่ไม่มีการจัดหางบประมาณห้องสมุด เนื่องจากบรรณารักษ์ทำการสั่งซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดได้ตลอดปี โดยไม่จำกัดจำนวนเงินในการสั่งซื้อ ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ผู้ทำหน้าที่จัดทำงบประมาณห้องสมุด (เฉพาะสถาบันที่ได้รับงบประมาณ)

สถาบัน	บรรณารักษ์	ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัด	อื่น ๆ
วปอ.			๙
โรงเรียนเสนาธิการทหาร		๙	
วทบ.	๙		
โรงเรียนนายทหารเรือ	๙		
รร. เสธ. ทบ.	๙		
รวม	3	1	1
ร้อยละ	60	20	20

จากตารางที่ 23 จะเห็นได้ว่าบรรณารักษ์ของห้องสมุดที่ได้รับงบประมาณ 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 60 เป็นผู้จัดทำงบประมาณห้องสมุด มีเพียง 1 แห่ง หรือร้อยละ 20 เท่านั้น ที่ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดเป็นผู้จัดทำ โดยจะจัดทำงบประมาณในระยะเวลาตั้งแต่ก่อนกันยายน ถึง ตุลาคม ส่วนวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรนั้น ห้องสมุดสามารถสั่งซื้อหนังสือได้ตลอดปีโดยไม่จำกัดงบประมาณ จึงไม่จำเป็นต้องมีการจัดทำงบประมาณแต่อย่างใด

งบประมาณที่ได้รับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 จนถึงปี พ.ศ. 2519 นั้น แต่ละห้องสมุดได้รับงบประมาณเป็นจำนวนมากน้อยแตกต่างกันไป ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 งบประมาณที่ห้องสมุดได้รับระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2519

สถาบัน	ปี 2515 (บาท)	ปี 2516 (บาท)	ปี 2517 (บาท)	ปี 2518 (บาท)	ปี 2519 (บาท)
วปอ.	65,000	65,000	65,000	65,000	70,000
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	20,000	20,000	20,000	20,000	30,000
วทบ. และ รร. เสธ. ทบ.	15,000	17,882	80,411	40,000	22,200
โรงเรียนนายทหาร เรือ	20,000	20,000	25,000	30,000	40,000

จากตารางที่ 24 จะเห็นได้ว่า ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เป็นห้องสมุดที่ได้รับงบประมาณ เป็นจำนวนมากกว่าห้องสมุดสถาบันอื่น และส่วนใหญ่จะได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2519 ยกเว้นห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพบกและห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารบก (ซึ่งใช้งบประมาณร่วมกัน เนื่องจากกองทัพบกได้จัดรวม 2 สถาบัน ขึ้นเป็น สถาบันวิชาการทหารชั้นสูง) เท่านั้น ที่ได้รับงบประมาณในปี พ.ศ. 2519 ลดน้อยลงกว่าปีก่อน ๆ

งบประมาณที่ได้รับ ส่วนใหญ่จะใช้ในการจัดซื้อหนังสือและวารสาร ดังตาราง

ที่ 25

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 25 งบประมาณของห้องสมุดจำแนกตามการจัดซื้อ

สถาบัน	ซื้อหนังสือ ร้อยละ	ซื้อวารสาร ร้อยละ	ซื้อวัสดุครุภัณฑ์ ร้อยละ	ซื้ออุปกรณ์ ร้อยละ	รวม
วปอ.	40	50	10	-	100
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	20	70	10	-	100
วทม. และ รร. เสธ. ทม.	70	-	10	20	100
โรงเรียนนายทหารเรือ	100	-	-	-	100
รวม	230	120	30	20	400
ร้อยละ	57.5	30	7.5	5	100

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่า ร้อยละ 57.5 จากงบประมาณที่ได้รับใช้ในการจัดซื้อหนังสือ และร้อยละ 30 ใช้ในการสั่งซื้อวารสาร ส่วนห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพบก และโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ซึ่งใช้งบประมาณร่วมกัน นั้น ได้ใช้งบประมาณจากส่วนอื่นของหน่วยในการสั่งซื้อวารสาร

ห้องสมุดที่ไคร้มีงบประมาณประจำปีพอเพียงแก่ความต้องการมีอยู่เพียงสถาบันเดียว คือ ห้องสมุดของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร คิดเป็นร้อยละ 20 ส่วนอีก 4 สถาบัน หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ไคร้มีงบประมาณไม่พอเพียงแก่ความต้องการ

หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และโสตทัศนวัสดุ

ห้องสมุดของแต่ละสถาบันมีหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และโสตทัศนวัสดุเป็นจำนวนมากน้อยแตกต่างกันไป แต่จำนวนหนังสือมีมากกว่าสิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุอื่น ๆ อาจจำแนกจำนวนหนังสือออกเป็น หนังสือภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส ได้ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 จำนวนหนังสือจำแนกตามภาษา

สถาบัน	ภาษาไทย (เล่ม)	ภาษาอังกฤษ (เล่ม)	ภาษาฝรั่งเศส (เล่ม)	รวม (เล่ม)	ร้อยละ
วปอ.	2,274	3,864		6,138	23.22
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	800	700		1,500	5.67
วทบ.	2,000	3,000		5,000	18.91
โรงเรียนนายทหารเรือ	800	4,000		4,800	18.16
วทอ.	100	900		1,000	3.78
รร.เสช.ทบ.	2,500	4,300	200	7,000	26.48
รร.เสช.ทอ.	700	300		1,000	3.78
รวม	9,174	17,064	200	26,438	100
ร้อยละ	34.70	64.54	0.76	100	
เฉลี่ย	1,311	2,437	28	3,777	

จากตารางที่ 26 แสดงให้เห็นว่าหนังสือของห้องสมุดส่วนใหญ่ เป็นหนังสือภาษาอังกฤษ จำนวน 17,064 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 64.54 รองลงมาเป็นหนังสือภาษาไทย จำนวน 9,174 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 34.70 และเป็นภาษาฝรั่งเศสจำนวน 200 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 0.76

ห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารบก มีหนังสือมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ มีหนังสือเป็นจำนวน 7,000 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 26.48 อันดับรองลงมาได้แก่ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีหนังสือจำนวน 6,138 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 23.22

โดยเฉลี่ยห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง มีหนังสือ 3,777 เล่ม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2,363.56 และเมื่อจำแนกหนังสือออกเป็นภาษาต่าง ๆ จะเห็นว่า โดยเฉลี่ยมีหนังสือภาษาไทย 1,311 เล่ม ภาษาอังกฤษ 2,437 เล่ม และภาษาฝรั่งเศส 23 เล่ม

ห้องสมุดแต่ละแห่งได้จัดแบ่งหนังสือดังกล่าวออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ หนังสืออ่านทั่วไป หนังสืออ้างอิง สิ่งพิมพ์ของรัฐบาล วิทยานิพนธ์ของผู้เข้ารับการศึกษามรรณ หนังสือสารอง ฯลฯ ตามตารางที่ 27

ตารางที่ 27 จำนวนหนังสือจำแนกตามประเภทการจัด

สถานี	หนังสือ อ่าน ทั่วไป	หนังสือ อ้างอิง	สิ่งพิมพ์ ของ รัฐบาล	หนังสือ สารอง	ภาค นิพนธ์ ของผู้ เข้าศึกษา	หนังสือ เก่า หายาก	อื่น ๆ	รวม
วปอ.	×	×	×		×			4
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	×	×	×	×	×			5
วทบ.	×	×	×		×	×	×	6
โรงเรียนนายทหารเรือ	×	×	×		×			4
วทอ.	×	×			×			3
รร.เสก.ทบ.	×	×	×		×	×	×	6
รร.เสก.ทอ.	×	×			×			3

จากตารางที่ 27 จะเห็นว่า ห้องสมุดของทุกสถาบันได้จัดแบ่งหนังสือออกเป็น หนังสืออ่านทั่วไป หนังสืออ้างอิง และภาคนิพนธ์ของผู้เข้ารับการ ศึกษา หนังสืออีกประเภทหนึ่งที่ห้องสมุดได้ให้ความสำคัญ และได้จัดไว้ต่างหากจากหนังสือประเภทอื่น ๆ

ก็คือ สิ่งพิมพ์ของรัฐบาล นอกนั้นได้แก่ หนังสือสารของหนังสือเก่าหายาก และห้องสมุดของวิทยาลัยการแพทย์ และโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ได้จัดแบ่งหนังสือ ตำราเรียน รวมทั้งสิ่งพิมพ์ของสถาบันไว้ต่างหากอีกประเภทหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ ยังจำแนกหนังสือในห้องสมุดของแต่ละสถาบันออกตามสาขาวิชา ดังตารางที่ 28 ดังนี้

ตารางที่ 28 จำแนกหนังสือตามสาขาวิชา (โดยประเมินปริมาณหนังสือจากมากไปหาน้อย แทนด้วยตัวเลข 1 - 12)

สาขาวิชา	สถาบัน	เสฐ.	รร.	รร.	รร.	รร.
		วปอ. ทหาร	วทบ. นายทหารเรือ	วทอ. เสฐ. ทบ.	เสฐ. ทบ.	เสฐ. ทอ.
การทหาร		4	1	1	1	1
สังคมศาสตร์		3	2	3	3	9
ความรู้ทั่วไป		6	6	7	-	11
การศึกษา		8	9	8	-	6
ปรัชญาและศาสนา		7	10	11	-	8
หนังสืออ้างอิง		11	8	12	-	12
รัฐศาสตร์		2	3	2	4	4
กฎหมาย		9	4	5	5	5
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		10	7	6	-	3
ศิลปและดนตรี		12	12	10	-	10
ภาษาและวรรณคดี		5	11	9	-	7
ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์		1	5	4	2	2

จากตารางที่ 28 แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดทุกสถาบันมีหนังสือทางคานวิชาการทหารมาดเป็นอันดับหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีหนังสือสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคานการทหารในปริมาณมากน้อยแตกต่างกันไป

สภาพของหนังสือโดยทั่วไปโดยมากมีสภาพใหม่และเก่าเท่า ๆ กัน รายละเอียดดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 สภาพทั่วไปของหนังสือ

สถาบัน	ใหม่และเก่าเท่า ๆ กัน	ใหม่เป็นส่วนมาก	ส่วนมากเก่าและชำรุด
วปอ.		x	
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	x		
วทบ.			x
โรงเรียนนายทหาร เรือ	x		
วทอ.	x		
รร. เสธ. ทบ.			x
รร. เสธ. ทอ.	x		
รวม	4	1	2
ร้อยละ	57.14	14.29	28.57

จากตารางที่ 29 แสดงว่าสภาพของหนังสือโดยทั่วไปของห้องสมุดส่วนใหญ่ 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 57.14 มีสภาพใหม่และเก่าเท่า ๆ กัน อีก 2 สถาบัน หรือ

ร้อยละ 28.57 ส่วนมากเก่าและชำรุด และมีเพียง 1 สถาบัน หรือร้อยละ 14.29 ที่มีสภาพหนังสือใหม่ทั้งหมด ซึ่งได้แก่ หอสมุดของวิทยาลัยโองกัณราชอาณาจักร
ปัญหาเกี่ยวกับหนังสือของหอสมุดนั้น แต่ละสถาบันมีปัญหาแตกต่างกันไป
กึ่งตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ปัญหาเกี่ยวกับหนังสือ

สถาบัน	สิ่งพิมพ์ทาง วิชาการ - นิตยสาร นิตยสาร นิตยสาร	หนังสือและ เอกสารที่ หอสมุดมี อยู่ตาม	หนังสือ หายมอย	อื่น ๆ	รวม
วปอ.	×				1
โรงเรียนเสนาธิการทหาร		×			1
วทบ.		×	×	×	3
โรงเรียนนายทหารเรือ	×				1
วทอ.		×			1
รร. เสธ. ทบ.		×	×	×	3
รร. เสธ. ทอ.			×		1
รวม	2	5	2	2	11
ร้อยละ	18.18	45.46	18.18	18.18	100

จากตารางที่ 30 จะเห็นได้ว่า หนังสือและเอกสารที่หอสมุดมีอยู่ตาม
เป็นปัญหาส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 45.46 ของปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นยังมี

ปัญหาในเรื่องสิ่งพิมพ์ทางวิชาการทหารมีน้อย และหนังสือหายบ่อย ส่วนห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพบก และโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ซึ่งใช้งบประมาณร่วมกันทั้ง 2 สถาบัน ยังมีปัญหาเนื่องจากการที่กองรอกองงบประมาณของปีงบประมาณใหม่ในการจัดซื้อหนังสือใหม่เข้าห้องสมุด เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับประจำในแต่ละปีไม่พอแก่ความต้องการ ในการจัดซื้อสิ่งพิมพ์ที่ออกใหม่เข้าห้องสมุด ใกล้เคียงกับความต้องการ ของผู้ใช้ห้องสมุด

นอกจากหนังสือแล้ว วารสารก็เป็นสิ่งพิมพ์สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ห้องสมุดเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 31

ตารางที่ 31 จำนวนวารสารของห้องสมุด จำแนกตามภาษา

สถาบัน	ภาษาไทย	ภาษาต่างประเทศ	รวม
วปอ.	59	92	151
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	40	15	55
จทบ.	48	12	60
โรงเรียนนายทหาร เรือ	11	39	50
วทอ.	-	-	-
รร. เสธ. ทบ.	วารสารใช้ร่วมกันกับห้องสมุดของ จทบ.		
รร. เสธ. ทอ.	5	3	8
รวม	163	161	324
เฉลี่ย	23.29	23	46.29
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	23.10	30.85	49.27

จากตารางที่ 31 จะเห็นได้ว่า ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง มีวารสารโดยเฉลี่ย 46 รายการ เป็นวารสารภาษาไทยโดยเฉลี่ย 23 รายการ และเป็นวารสารภาษาต่างประเทศโดยเฉลี่ยอีก 23 รายการ

วารสารดังกล่าว ห้องสมุดได้มาโดยการจัดซื้อและมีได้จัดซื้อ (ได้เปล่า) ดังรายละเอียดปรากฏในตาราง 32

ตารางที่ 32 จำนวนวารสาร จำแนกตามการจัดหา

สถาบัน	ได้จากการจัดซื้อ		ได้เปล่า		รวม
	ไทย	ต่างประเทศ	ไทย	ต่างประเทศ	
วปอ.	7	66	52	26	151
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	3	15	37	—	55
วทม.	18	12	30	—	60
โรงเรียนนายทหารเรือ	8	39	2	1	50
วทอ.	—	—	—	—	—
รร. เสช. ทม.	วารสารใช้รวมกันกับ วทม.				
รร. เสช. ทอ.	—	—	5	3	8
รวม	36	132	126	30	324
รวม	168		156		324
ร้อยละ	51.85		48.15		100

จากตารางที่ 32 จะเห็นได้ว่า วารสารส่วนใหญ่ของห้องสมุดทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 51.85 ได้มาโดยการจัดซื้อ นอกนั้นเป็นวารสารได้เปล่า ร้อยละ 48.15

สิ่งพิมพ์ที่จำเป็นและสำคัญต่อห้องสมุดอีกประเภทหนึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ ซึ่งมีทั้งหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ดังรายการในตารางที่ 33 ดังนี้

ตารางที่ 33 จำนวนหนังสือพิมพ์ จำแนกตามภาษา

สถาบัน	ฉบับภาษาไทย	ฉบับภาษาต่างประเทศ	รวม
วปอ.	10	3	13
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	6	1	7
วทบ.	1	—	1
โรงเรียนนายทหารเรือ	6	1	7
วทอ.	3	—	3
รร. เสช. ทบ.	1	1	2
รร. เสช. ทอ.	—	—	—
รวม	27	6	33
เฉลี่ย	3.86	0.86	4.72
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	3.35	0.98	4.24

จากตารางที่ 33 แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาทหารชั้นสูงมีหนังสือพิมพ์โดยเฉลี่ย 4 รายการ เป็นฉบับภาษาไทย 3 ฉบับ ฉบับภาษาต่างประเทศ 1 ฉบับ

นอกจากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งได้แก่หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ ฯลฯ แล้วห้องสมุดบางแห่งยังมี สดกทัศน์วัสดุจำนวนมากน้อยแตกต่างกันไปดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 จำนวนโสตทัศนวัสดุและโสตทัศนอุปกรณ์ จำแนกตามชนิด

โสตทัศนวัสดุ	สถาบัน	วปอ. โรงเรียนเสนาธิการทหาร	โรงเรียนนายทหารเรือ
ลูกโลก	1		
แผ่นที่	×	10	×
สไลด์			×
เครื่องฉายสไลด์			8
เทปบันทึกเสียง	12		×
เครื่องเล่นเทปบันทึกเสียง	1		3
ฟิล์มภาพยนตร์	×		21
เครื่องฉายภาพยนตร์			1
ไมโครฟิล์ม	×		
เครื่องอ่านไมโครฟิล์ม	1		

× = จำนวนที่ไม่อาจกำหนดแน่นอนได้

จากตารางที่ 34 จะเห็นได้ว่า มีห้องสมุดเพียง 3 แห่งเท่านั้น ที่มีโสตทัศนวัสดุ อีก 4 แห่ง ไม่มี สำหรับโสตทัศนวัสดุที่มีเป็นจำนวนมากจนไปอาจกำหนดจำนวนที่แน่นอนได้ (×) ได้แก่ แผ่นที่ สไลด์ เทปบันทึกเสียง ฟิล์มภาพยนตร์ และไมโครฟิล์ม ส่วนโสตทัศนวัสดุ และโสตทัศนอุปกรณ์ ที่มีอยู่ในห้องสมุด แต่มีจำนวนไม่มาก ได้แก่ ลูกโลก เครื่องเล่นเทปบันทึกเสียง เครื่องฉายภาพยนตร์ และเครื่องอ่านไมโครฟิล์ม ส่วนห้องสมุดอื่น ๆ อีก 4 สถาบัน ไม่มีโสตทัศนวัสดุใด ๆ เป็นของตนเองเลย เนื่องจากมีหน่วยงานอื่นที่อยู่ในสังกัดเดียวกันกับห้องสมุดทำหน้าที่รับผิดชอบด้านโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์อยู่แล้ว ห้องสมุดสถาบันอื่นจึงไม่มีโสตทัศนวัสดุในส่วนของห้องสมุด

สภาพทั่วไปของโสตทัศนวัสดุส่วนใหญ่อยู่ในสภาพใหม่และเก่าเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนอีกร้อยละ 33.33 มีสภาพใหม่เป็นส่วนมาก ซึ่งห้องสมุดของสถาบันที่มีโสตทัศนวัสดุใหม่เป็นส่วนมากนี้ ได้แก่ ห้องสมุดของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

การจัดหา

การจัดหาสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้วิธีสั่งซื้อ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ และการได้รับบริจาค ดังตารางที่ 35

ตารางที่ 35 การจัดหาสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของห้องสมุด

สถาบัน	สั่งซื้อ	แลกเปลี่ยน	ได้รับบริจาค	รวม
วปอ.	×	×	×	3
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	×		×	2
วทพ.	×	×	×	3
โรงเรียนนายทหาร เรือ	×			1
วทอ.			×	1
รร. เสธ. ทบ.	×	×	×	3
รร. เสธ. ทอ.			×	1
รวม	5	3	6	14
ร้อยละ	35.71	21.43	42.86	100

ตามตารางที่ 35 จะเห็นว่าห้องสมุดส่วนใหญ่ได้รับหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ โดยได้รับบริจาค เป็นจำนวนร้อยละ 42.86 จากการจัดหาทั้งหมด ใช้วิธีการสั่งซื้อ คิดเป็นร้อยละ 35.71 จากจำนวนการจัดหาทั้งหมด การแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ มีเพียงจำนวนน้อย คิดเป็นร้อยละ 21.43

การสั่งซื้อหนังสือและวารสารของห้องสมุดนั้น แต่ละสถาบันได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และนโยบายในการสั่งซื้อไว้แตกต่างกันออกไป ดังนี้

ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร จะทำการสั่งซื้อวารสารและหนังสือพิมพ์เข้าห้องสมุด เป็นงวด ๆ ละไม่เกิน 5,000.-บาท ตามระเบียบในการจัดซื้อของของทางราชการ และจะพิจารณาซื้อเฉพาะสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหา เน้นหนักและครอบคลุมไปในด้านสังคมศาสตร์ อาทิเช่น ด้านการทหาร การเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย หลักสูตรการเรียนการสอน และวัตถุประสงค์ของสถาบันเป็นสำคัญ

ห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหาร จัดซื้อหนังสือและวารสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาการทหารโดยตรง รวมทั้งที่เกี่ยวกับด้านการศึกษา การปกครองทางทหารของทั้ง 3 เหล่าทัพ และหนังสือที่ให้ความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ โดยทำการจัดซื้อตามระเบียบราชการ กล่าวคือ ในการขออนุมัติซื้อครั้งใด ๆ ต้องไม่เกิน 5,000.-บาท

ห้องสมุดของสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง ซึ่งประกอบด้วยห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพบก และห้องสมุดของโรงเรียนเสนาธิการทหารบก นั้น มีนโยบายในการสั่งซื้อหนังสือและวารสารร่วมกัน กล่าวคือ จะสั่งซื้อหนังสือและวารสารที่เป็นประโยชน์และเกี่ยวข้องกับการศึกษาของผู้ที่เข้าศึกษาในสถาบัน ตลอดจนสิ่งพิมพ์ที่เป็นประโยชน์ต่อข้าราชการทหารปฏิบัติหน้าที่ของสถาบัน โดยพิจารณาถึงเนื้อหาของวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านการทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ การยุทธศาสตร์ การสื่อสาร หลักจิตวิทยา และการบริหาร สังคมศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ฯลฯ ซึ่งครอบคลุมไปทั่วทั้งด้านการทหาร และการปกครอง ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

หลักเกณฑ์และนโยบายในการสั่งซื้อหนังสือและวารสาร ของห้องสมุดโรงเรียน
 นายทหาร เรือนั้น จะเน้นหนักไปในด้านการจัดหาสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับด้านการทหาร
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการของทหารเรือ ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทหาร ความสัมพันธ์
 ระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งหลักการจ้งงานและการบริหารงาน
 ในระดับสูง นอกจากนี้ยังได้กำหนดนโยบายจัดซื้อหนังสือและวารสารที่จะเป็นประโยชน์
 ต่อการศึกษาของผู้ที่ศึกษาอยู่ในสถาบันฯ ด้วย อาทิเช่น หนังสือที่เกี่ยวกับการช่างกล
 ระดับสูง และการพัฒนาทางช่างประเภทต่าง ๆ ได้แก่ วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรม
 เครื่องกลเรือ วิศวกรรมไฟฟ้า และคณิตศาสตร์

ส่วนห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพอากาศ และโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ
 นั้น ไม่มีการจัดซื้อแกลอย่างใด เนื่องจากมีไกรบังงบประมาณในส่วนห้องสมุด จึงไม่มีการ
 กำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์ในการสั่งซื้อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เข้าห้องสมุด คงได้แต่พิจารณา
 คัดเลือกสิ่งพิมพ์ที่ได้รับจากการบริจาคของแหล่งต่าง ๆ กอนนำเข้าไปบริการในห้องสมุด
 เท่านั้น การคัดเลือกรจะพิจารณาถึงสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาและสาระ เน้นหนักไปในด้านการทหาร
 สังคมศาสตร์ การศึกษา การเมือง ฯลฯ

ผู้ที่ทำหน้าที่สั่งซื้อหนังสือและวารสาร ของห้องสมุดของสถาบันที่ได้รับการจัดสรร
 งบประมาณสำหรับจัดซื้อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไດนั้น ได้แก่ บรรณารักษ์ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุด
 โดยตรง และผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บังคับบัญชา และหน่วยงานฝ่ายจัดหาของสถาบัน
 ดังตารางที่ 36

ศูนย์จักษุวิทยา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 36 ผู้ทำหน้าที่ส่งซื้อหนังสือและวารสาร

สถาบัน	ผู้ทำหน้าที่ส่งซื้อ		หน่วยงานฝ่าย	
	บรรณารักษ์	ผู้บังคับบัญชา	จัดหาของสถาบัน	รวม
วปอ.	x			1
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	x			1
วทบ.			x	1
โรงเรียนนายทหารเรือ		x		1
วทอ.			x	1
รวม	2	1	2	5
ร้อยละ	40	20	40	100

จากตารางที่ 36 แสดงให้เห็นว่าร้อยละ 40 ของผู้ทำหน้าที่ส่งซื้อหนังสือและวารสาร เช่น บรรณารักษ์ และอีกร้อยละ 40 เช่นกัน ที่ผู้ส่งซื้อเป็นหน่วยงานฝ่ายจัดหาของสถาบัน มีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้น ที่ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ส่งซื้อ

วิธีการส่งซื้อของแต่ละสถาบันแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร บรรณารักษ์เป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อโดยตลอด ทั้งแต่ทำการรวบรวมรายชื่อหนังสือและวารสารที่ต้องการจัดซื้อส่งไปให้ร้านหนังสือจัดทำใบเสนอราคาเสนอมายังบรรณารักษ์ หลังจากนั้นบรรณารักษ์ก็จะดำเนินการขออนุมัติจัดซื้อตามราคาในใบเสนอราคาพร้อมทั้งแนบใบแสดงราคามาต่อผู้บังคับบัญชาเป็นลำดับสุดท้าย

ส่วนห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารนั้น มีวิธีการส่งซื้อแตกต่างไปจากห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร กล่าวคือ ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้รวบรวมรายชื่อหนังสือที่ต้องการให้

แบบบรรณารักษ์เพื่อบรรณารักษ์จะได้ดำเนินการสั่งซื้อตามระเบียบราชการว่าด้วยการ
สั่งซื้อ

ห้องสมุดวิทยาลัยการทัพบกและห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ซึ่งรวม
อยู่ในสังกัดของสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูงนั้น ก็มีวิธีการสั่งซื้อหนังสือและวารสารต่าง-
ทางไปจากสถาบันทั้ง 2 แห่งข้างต้น กล่าวคือ บรรณารักษ์จะเป็นผู้ทำหน้าที่รวบรวม
รายชื่อหนังสือและวารสารที่หน่วยต่าง ๆ เสนอมายังห้องสมุดให้ทำการจัดซื้อ ส่งไปยัง
หน่วยงานฝ่ายจัดหาของสถาบัน ซึ่งเรียกโดยย่อว่า "ผ.พร.สมส." เพื่อให้หน่วยงาน
ฝ่ายจัดหาทำการคัดเลือกจัดซื้อตามงบประมาณที่ได้รับประจำปี แล้วจึงดำเนินการสั่งซื้อ
เป็นอันดับสุดท้าย

ห้องสมุดของโรงเรียนนายทหารเรือ มีวิธีการดำเนินการจัดซื้อหนังสือและวาร-
สาร ดังนี้

การสั่งซื้อหนังสือ บรรณารักษ์ทำหน้าที่รวบรวมรายชื่อหนังสือที่อาจารย์ของ
โรงเรียนนายทหารเรือ รวมทั้งรายชื่อหนังสือที่บรรณารักษ์เห็นควรให้จัดซื้อเข้าห้องสมุด
เสนอไปยังผู้บัญชาการโรงเรียนนายทหารเรือ เพื่อขออนุมัติจัดซื้อ เมื่อได้รับอนุมัติแล้ว
บรรณารักษ์จึงจะเป็นผู้ส่งเรื่องให้กรมยุทธศึกษาทหารเรือดำเนินการจัดซื้อต่อไป

สำหรับการสั่งซื้อวารสารของห้องสมุดโรงเรียนนายทหารเรือ นั้น สถาบันมีวิธี
ดำเนินการสั่งซื้อคล้ายคลึงกันกับวิธีดำเนินการสั่งซื้อหนังสือ กล่าวคือ บรรณารักษ์จะรวบรวม
รายชื่อวารสารที่อาจารย์ของสถาบัน และที่บรรณารักษ์เห็นควรให้จัดซื้อไว้ประจำ
ห้องสมุด พร้อมทั้งใบเสนอราคาของวารสาร เสนอต่อผู้บัญชาการโรงเรียนเพื่อดำเนินการ
ขออนุมัติ เมื่อได้รับอนุมัติแล้วผู้บัญชาการโรงเรียนนายทหารเรือจะมีหนังสือราชการ
แจ้งการบอกรับวารสารต่าง ๆ ไปยังร้านที่จำหน่ายวารสาร เป็นอันดับสุดท้าย

การสั่งซื้อหนังสือและวารสารนั้น สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงส่วนใหญ่
จะทำการสั่งซื้อจากร้านค้าต่าง ๆ ภายในประเทศ ดังตารางที่ 37

ตารางที่ 37 การสั่งซื้อหนังสือและวารสาร จำแนกตามแหล่งที่จัดซื้อ

สถาบัน	ร้านค้า ภายใน ป.ท.	ร้านค้าในประเทศที่สั่งซื้อ					รวม
		แพทยศึกษา	ศึกษาศยาม	เซ็นทรัล	นิพนธ์	S.E.A.	
วปอ.	*	*	*	*	*	*	5
โรงเรียนเสนา- ธิการทหาร	*				*		1
วทบ. และ รร. เสธ. ทบ.	*		*		*		2
โรงเรียนนาย- ทหารเรือ	::				::		1
รวม	5	1	3	1	5	1	11
ร้อยละ	100	9.09	27.27	9.09	45.45	9.09	100

จากตารางที่ 37 แสดงให้เห็นว่า ทั้ง 5 สถาบันที่ได้รับงบประมาณสำหรับ
ซื้อ หนังสือและวารสาร ได้ทำการสั่งซื้อหนังสือและวารสารจากร้านค้าภายในประเทศ
ทั้ง 5 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 100 และในจำนวนร้านค้าภายในประเทศที่ห้องสมุดสถาบัน
ต่าง ๆ ดังกล่าวติดต่อสั่งซื้อหนังสือและวารสารนั้น บริษัทนิพนธ์ จำกัด เป็นร้านค้าที่สถาบัน
ต่างๆทำการสั่งซื้อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.45 อันดับรองลงมาได้แก่ร้านศึกษาศยาม
คิดเป็นร้อยละ 27.27 อันดับต่อมาได้แก่บริษัทแพทยศึกษา จำกัด บริษัทห้างเซ็นทรัลคิ-
พาทเมนท์สโตร์ จำกัด และบริษัท S.E.A.

ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรนั้นนับว่าเป็นสถาบันเดียวเท่านั้นที่ทำการ
ส่งซื้อหนังสือและวารสารจากแหล่งจำหน่ายหนังสือทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ

นอกจากนี้ ยังปรากฏว่าในกิจการส่งซื้อวารสารต่างประเทศนั้น ทุกสถาบัน
ส่งผ่านตัวแทนในประเทศ ส่วนการส่งซื้อวารสารในประเทศนั้น ส่วนใหญ่ส่งจากธนาคาร
คิดเป็นร้อยละ 80 ก็เพียงร้อยละ 20 ของสถาบันที่ไคร้บังคับประมาณห้องสมุดเท่านั้นที่
บอกรับเป็นสมาชิกโดยตรงจากผู้รับผิดชอบในการจัดทำวารสาร

สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบค่านวารสาร ของห้องสมุดนั้น ทุกสถาบันมีบรรณารักษ์
เป็นผู้รับผิดชอบค่านวารสาร ห้องสมุด

ในกิจการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์กับหน่วยงานอื่น ๆ นั้น ห้องสมุดที่ทำการแลกเปลี่ยน
สิ่งพิมพ์กับสถาบันอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ห้องสมุดของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ห้องสมุด
วิทยาลัยการทัพบก และห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ได้ทำการแลกเปลี่ยนสิ่ง
พิมพ์กับหน่วยราชการทหารด้วยกัน ตลอดจนหน่วยราชการอื่น ๆ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ
(นอกเหนือไปจากสถาบันวิชาการทหาร) องค์กร บริษัท รัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ห้อง-
สมุดวิทยาลัยการทัพบกและห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารบกยังได้ทำการแลกเปลี่ยน
สิ่งพิมพ์ของตนกับห้องสมุดในต่างประเทศอีกด้วย โดยแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์กับห้องสมุดรัฐสภา
อเมริกัน

สิ่งพิมพ์ที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน มีทั้งหนังสือและวารสาร อาทิเช่น สิ่งพิมพ์ของ
หน่วยงานต้นสังกัด สิ่งพิมพ์รัฐบาล รวมทั้งวารสารเย็บเล่ม

สิ่งที่ห้องสมุดไคร้รับบริจาดนั้น ส่วนใหญ่ได้แก่หนังสือ รองลงมาเป็นวารสารและ
มีห้องสมุดเพียงแห่งเดียวที่ไคร้รับเงินบริจาค ซึ่งได้แก่ ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ห้องสมุดของสถาบันที่มีการพิจารณาคัดเลือกสิ่งพิมพ์ได้เปล่าเข้าห้องสมุด ส่วน
ใหญ่มีบรรณารักษ์เป็นผู้ทำหน้าที่คัดเลือก นอกนั้นมีหัวหน้าหน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้พิจารณา
คัดเลือกสิ่งพิมพ์ได้เปล่าเข้าห้องสมุด

การจัดหมู่และการทำบัตรรายการ

ห้องสมุดส่วนใหญ่ในระบบทศนิยมของคิวอี้ รองลงมาได้แก่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ดังตารางที่ 38

ตารางที่ 38 ระบบการจัดหมู่หนังสือ

สถาบัน	ระบบทศนิยม ของคิวอี้	ระบบหอสมุด รัฐสภาอเมริกัน	อื่น ๆ	รวม
วปอ.	x	x		2
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	x			1
วทบ.	x		::	2
โรงเรียนนายทหาร เรือ	::			1
วทอ.	x			1
รร. เสธ. ทบ.	x		::	2
รร. เสธ. ทอ.		x		1
รวม	6	2	2	10
ร้อยละ	60	20	20	100

ตารางที่ 38 แสดงว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่จัดหมวดหมู่หนังสือตามแบบทศนิยมของคิวอี้ คิดเป็นจำนวนร้อยละ 60 และอีกร้อยละ 20 ใช้ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

ห้องสมุดบางสถาบัน ได้ใช้ระบบการจัดหมู่ถึง 2 ระบบ ในการจัดหมู่หนังสือและสิ่งพิมพ์ เช่น ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรใช้ระบบทศนิยมของคิวอี้ และระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ส่วนห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพบก และห้องสมุดโรงเรียน-

เสนาธิการทหารบก ใช้ระบบทศนิยมของคิวอี้ และได้คิดระบบการจัดหมวดหมู่ขึ้นใช้เฉพาะในการจัดแบ่งตำราเรียนและงานภาคนิพนธ์ของผู้จบการศึกษาจากสถาบัน

ในด้านการจัดเก็บวารสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ของห้องสมุดนั้น ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง ส่วนใหญ่ได้จัดแยกวารสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ออกจากหนังสือ ดังตารางที่ 39

ตารางที่ 39 การจัดเก็บวารสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ของห้องสมุด

สถาบัน	รวมกับหนังสือ	แยกไว้ต่างหาก	รวม
วปอ.		x	1
โรงเรียนเสนาธิการทหาร		x	1
วทบ.		x	1
โรงเรียนนายทหารเรือ		x	1
วทอ.	ไม่มีวารสาร		
รร.เสธ.ทบ.		x	1
รร.เสธ.ทอ.	x		1
รวม	1	5	6
ร้อยละ	16.67	83.33	100

จากตารางที่ 39 จะเห็นได้ว่า ห้องสมุด 5 แห่ง ใน 6 แห่ง หรือร้อยละ 83.33 ของห้องสมุดที่มีวารสาร ได้จัดแยกวารสารไว้ต่างหากจากหนังสือ และมีเพียง 1 สถาบัน หรือร้อยละ 16.67 ที่จัดเก็บวารสารรวมกับการเก็บหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ สถาบันดังกล่าวได้แก่ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนหนังสือและวารสารของห้องสมุดมีจำนวนไม่มาก (ดูตารางที่ 26 และตารางที่ 31 ประกอบ)

ในคํานการจกัเก็บวารสารฉบับล่าสุดนั้น ส่วนใหญ่ของสมุคจะแยกเรียงบนชั้นวารสารตามลำดับอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษของชื่อวารสาร คิดเป็นจำนวนร้อยละ 75 มีเพียงร้อยละ 25 เท่านั้น ที่จัดวางวารสารฉบับล่าสุดทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศรวมกันอยู่ ณ ที่เดียวกัน

ส่วนวารสารฉบับล่วงเวลานั้น หองสมุคจะเก็บรวมกันไว้บนชั้นวารสารบางเย็บเล่มบาง ตามตารางที่ 40

ตารางที่ 40 การจกัเก็บวารสารฉบับล่วงเวลา

สถาบัน	เก็บรวมกันไว้บนชั้นวารสาร	เย็บเล่ม	ไม่ได้เย็บเล่ม	รวม
วปอ.	x	x		2
โรงเรียนเสนา- ธิการทหาร	x			1
วทบ.		x	x	2
โรงเรียน- นายทหารเรือ	x			1
วทอ.	ไม่มีวารสาร			
รร. เสธ. ทบ.		x	x	2
รร. เสธ. ทอ.			x	1
รวม	3	3	3	9
ร้อยละ	33.33	33.33	33.33	100

จากตารางที่ 40 จะเห็นได้ว่า การจัดเก็บวารสารฉบับล่วงหน้าของห้องสมุดส่วนใหญ่ ใช้วิธีเก็บรวมกันไว้บนชั้นวารสารมีทั้งที่เก็บโดยเย็บเล่ม และเก็บโดยไม่ได้เย็บเล่ม เป็นสัดส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ในการ เย็บเล่มวารสารฉบับล่วงหน้านั้น ห้องสมุดส่วนใหญ่ส่งให้ร้านค้าเย็บเล่มในราคาเฉลี่ยเล่มละ 55.-บาท ใช้เวลาในการเย็บเล่มนานประมาณ 1 เดือน แต่ก็มีห้องสมุดบางแห่งที่ดำเนินการเย็บเล่มเอง (โดยวิธีการเก็บวารสารเข้าแฟ้มแล้วจะรวบรวมกันเป็นรายปี) เช่น ห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหาร

ส่วนปัญหาในการเลือกซื้อหนังสือหรือวารสารนั้น ร้อยละ 71.43 ของห้องสมุดมีปัญหาในทางต่าง ๆ อาทิเช่น บางสถาบันยังคับขันวิชาเป็นผู้จัดซื้อหนังสือและวารสารเข้าห้องสมุด ดังนั้น บางครั้ง จะเกิดปัญหาในการที่ผู้ใช้ห้องสมุดได้อ่านสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไม่ตรงตามความต้องการ บางแห่งมีปัญหาในทางขาดแคลนคู่มือในการเลือกสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาที่ต้องการ และบางแห่งไม่ทราบว่าหน่วยงานใดพิมพ์หนังสืออะไรออกมาบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักพิมพ์ในต่างประเทศ เนื่องจากการติดต่อไม่สะดวกและใช้เวลานาน ห้องสมุดของทุก ๆ สถาบันได้จัดทำบัตรรายการเพื่อไว้เป็นเครื่องมือสำหรับช่วยผู้ใช้ห้องสมุดให้สามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งร้อยละ 71.43 ได้จัดทำบัตรรายการทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ บัตรผู้แต่ง บัตรชื่อเรื่อง และบัตรหัวเรื่อง อีกร้อยละ 28.57 ได้จัดทำบัตรรายการเพียง 2 ประเภท ได้แก่บัตรผู้แต่ง และบัตรชื่อเรื่อง ห้องสมุดที่จัดทำบัตรรายการเพียง 2 ประเภทนี้ ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนนายทหารเรือและห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

ส่วนในด้านการจัดทำสหบัตรนั้น ปรากฏว่า ไม่มีสถาบันใดได้จัดทำขึ้นเลย

การสำรวจหนังสือ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่าห้องสมุดทุกแห่งของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร ชั้นสูง ของประเทศให้ความสำคัญแก่การสำรวจหนังสือมากที่สุด กล่าวคือร้อยละ 100 ได้ทำการสำรวจหนังสือเป็นประจำทุกปี

ผู้ที่ทำหน้าที่สำรวจหนังสือของห้องสมุด ส่วนใหญ่ได้แก่เจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกคน
 กังการางที่ 41

การางที่ 41 ผู้ที่ทำหน้าที่สำรวจหนังสือของห้องสมุด

สถาบัน	บรรณารักษ์	เจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกคน	รวม
วปอ.		×	1
โรงเรียนเสนาธิการทหาร		×	1
วทบ.	×		1
โรงเรียนนายทหารเรือ		×	1
วทอ.		×	1
รร. เสธ. ทบ.	×		1
รร. เสธ. ทอ.	×		1
รวม	3	4	7
ร้อยละ	42.86	57.14	100

จากตารางที่ 41 จะเห็นได้ว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ 4 แห่ง จาก 7 แห่ง
 หรือคิดเป็นร้อยละ 57.14 ใช้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกคน รวมทั้งบรรณารักษ์ เป็นผู้ทำการ
 สำรวจหนังสือ และอีก 3 แห่ง หรือร้อยละ 42.86 บรรณารักษ์เป็นผู้ทำการสำรวจด้วย
 ตนเอง

ผลจากการสำรวจหนังสือประจำปีของห้องสมุด ปรากฏว่าประเภทของสิ่งพิมพ์
 ที่หายมากที่สุดได้แก่วารสาร อันคับรองลงมาได้แก่ หนังสือทั่วไป และหนังสือคำราคำน
 วิชาการ ของทหาร ดังรายละเอียดในการางที่ 42 ดังนี้

ตารางที่ 42 ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่หายมากระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2519
(โดยประเมินตามปริมาณสิ่งพิมพ์ที่หายจากมากไปหาน้อย แทน-
ด้วยตัวเลข 1-3)

สถาบัน	วารสาร	หนังสือตำรา	งานวิชาการทหาร	หนังสืออื่น ๆ
วปอ.	1	3		2
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	1	-		-
วทบ. และ รร. เสธ. ทบ.	1	-		2
โรงเรียนนายทหารเรือ	1	-		2
วทอ.	ไม่เคยปรากฏว่ามีหนังสือหายเลย			
โรงเรียน เสธ. ทอ.	3	2		1

สำหรับวิธีการรักษาหนังสือให้ถาวรนั้น ห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้วิธี ปักฝุ่นละออง เป็นส่วนมาก และบางสถาบัน เช่น สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง (ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยการทัพบก และโรงเรียนเสนาธิการทหารบก) ใช้วิธีจ้างบริษัทกำจัดปลวกดูแล และโคกฉีดยาป้องกันแมลง สำหรับหนังสือใหม่ที่เข้าห้องสมุด นอกจากนี้บางแห่งได้ขึ้นน้ำ-มันกาดเช็ดที่ปกเมื่อปกหนังสือขึ้นราอีกด้วย

ในด้านการซ่อมหนังสือนั้น ห้องสมุดทุกสถาบันจัดการซ่อมหนังสือเอง แต่ในกรณี ที่หนังสือชำรุด เป็นหนังสือที่มีขนาดใหญ่ หรือเป็นหนังสือที่บรรณารักษ์พิจารณาเห็นว่าสำคัญ ก็จะจัดส่งไปซ่อมและเย็บเป็นเล่มที่โรงพิมพ์แทนการซ่อมเอง

ส่วนการจำหน่ายหนังสือออกจากห้องสมุดนั้น ร้อยละ 71.43 ไม่มีการจำหน่าย หนังสือออกจากห้องสมุด และมีเพียง 2 สถาบันหรือร้อยละ 28.57 เท่านั้น ที่มีการพิจารณา จำหน่ายหนังสือออกจากห้องสมุด ได้แก่ ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และ โรงเรียนเสนาธิการทหาร

ผู้ที่ทำหน้าที่พิจารณาจำหน่ายหนังสือออกจากห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ได้แก่ หัวหน้ากองโศกของหนึ่ง ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา โดยจะพิจารณาคัดเลือกหนังสือที่มีอายุเกินกว่า 10 ปีขึ้นไป ตามระเบียบราชการ และวารสาร หรือหนังสือที่มีจำนวนซ้ำกันหลายชุด

ส่วนห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่พิจารณาจำหน่ายหนังสือออก ได้แก่ บรรณารักษ์ โดยจะคัดเลือกแต่หนังสือหรือวารสารที่มีจำนวนซ้ำกันหลายชุด

งานบริการ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า บริการที่ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงได้จัดทำส่วนใหญ่ ได้แก่ บริการจำหน่าย หนังสือและวารสาร บริการหนังสือจอง บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการจัดทำรายชื่อหนังสือใหม่ที่ห้องสมุดได้รับ ฯลฯ ตามตารางที่ 43

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 43 ปรากฏว่าบริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร ชั้นสูง จัดทำเป็นส่วนใหญ่นอกบริการหลักโดยทั่วไปที่ห้องสมุดต้องจัดทำ เช่นเดียวกับห้องสมุดประเภทอื่น นอกจากงานบริการหลักของห้องสมุดแล้ว แต่ละสถาบันก็ได้จัดบริการต่าง ๆ ขึ้นอีกตามความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละห้องสมุด ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร จัดบริการด้านต่าง ๆ มากที่สุด ห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศจัดบริการ เพียง 2 ประเภทเท่านั้น

ห้องสมุดทุกแห่งมีระเบียบการใช้ห้องสมุด และได้จัดพิมพ์เผยแพร่ให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดในแต่ละแห่ง เพื่อจะได้ทราบถึงระเบียบการต่าง ๆ ตลอดจนข้อบังคับของห้องสมุด โดยจัดพิมพ์ลงในคู่มือของนักศึกษาของแต่ละสถาบัน

ผู้มีสิทธิใช้ห้องสมุดของสถาบันแต่ละแห่งนั้น ส่วนใหญ่ได้แก่ นายทหารนักศึกษา หรือนายทหารนักเรียน ผู้เข้ารับการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา และบุคคลบางประเภทตามแต่ห้องสมุดของแต่ละสถาบันได้กำหนด ดังปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ 44

ตารางที่ 44 สถิติผู้ใช้ห้องสมุดต่อวัน จำแนกตามผู้มีสิทธิเข้าใช้

สถาบัน	ข้าราชการ	ข้าราชการ	ผู้ที่กำลัง	ข้าราชการ	บุคคลภายนอก	รวม
	การทหาร	การทหาร	ศึกษาชั้น	การ		
	ทั่วไป	ผู้เข้ารับ	มีสิทธิทหารกลาโหม	การ		
		การศึกษา				
วปอ.	25	—	30	5	2	62
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	15	51	—	—	—	66
วทบ.	9	25	—	—	—	34
โรงเรียนนายทหาร เรือ	10	50	—	—	—	60
วทอ.	1	1	—	—	—	2
รร. เสธ. ทบ.	9	25	—	—	—	34
รร. เสธ. ทอ.	2	4	—	—	—	6
รวม	71	156	30	5	2	264
ร้อยละ	26.89	59.09	11.36	1.89	0.76	100

จากตารางที่ 44 แสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหารผู้เข้ารับการศึกษามรณในสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร ชั้นสูงของประเทศ เป็นผู้ที่เข้าใช้ห้องสมุดค่อนข้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.09

ส่วนสถิติผู้เข้าใช้ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร ชั้นสูงต่อวัน โดยเฉลี่ยมีจำนวน 57 คน

ห้องสมุดทุกแห่งเปิดบริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุดในวันราชการ ทั้งแต่วันจันทร์ ถึงวันศุกร์ ระหว่างเวลา 8.00 - 16.00 น. และปิดบริการในวันหยุดราชการ

ในกําหนดระเบียบการ ยืมหนังสือนั้น ห้องสมุดได้กําหนดจำนวนหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่จะให้ยืม แยกต่างกัันออกไป ดังตารางที่ 45

ตารางที่ 45 จำนวนหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดกําหนดให้ยืมออกได้ในหนึ่งคราว

สถาบัน	หนังสือ ทั่วไป		หนังสือจอง (สำรอง)		วารสารฉบับ ลงเวลา		น. ส. พ. ลงเวลา	
	ครั้งละ (เล่ม)	เวลา (วัน)	ครั้งละ (เล่ม)	เวลา (วัน)	ครั้งละ (เล่ม)	เวลา (วัน)	ครั้งละ (เล่ม)	เวลา (วัน)
วปอ.	3	7	-	-	3	7	-	-
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	3	15	3	15	2	3	2	2
วทบ.	3	15	-	-	3	3	5	7
โรงเรียนนายทหารเรือ	3	15	-	-	3	15	-	-
วทอ.	1	7	-	-	-	-	-	-
รร. เสช. ทบ.	3	15	-	-	3	15	5	7
รร. เสช. ทอ.	ยืมได้โดยใบ กําหนดวันคืน และจำนวน		-	-	-	-	-	-
รวม	16	74	3	15	14	43	12	16
เฉลี่ย	2.67	12.33	-	-	2.8	8.6	4	5.33

จากตารางที่ 45 แสดงให้เห็นว่า ห้องสมุดได้กำหนดระยะเวลาในการยืมหนังสือโดยเฉลี่ย 2 เล่ม ต่อ 12 วัน

ส่วนวารสารต่างเวลา กำหนดให้ผู้ยืมห้องสมุดยืมออกได้โดยเฉลี่ยคราวละ 2 เล่ม ในเวลา 8 วัน

ในคานสถิติการยืมหนังสือของผู้ยืมห้องสมุดนั้น อาจำแนกได้ตามตารางที่ 46 ดังนี้

ตารางที่ 46 สถิติการยืมหนังสือของผู้ยืมห้องสมุด (ต่อวันเป็นจำนวนเล่ม)

สถาบัน	จำนวนเล่ม จำแนกตาม ประเภทสิ่ง พิมพ์ไม่ได้	จำนวนเล่มจำแนกตาม ประเภทสิ่งพิมพ์				รวม	ร้อยละ
		ภาค นิพนธ์	วิชาการ ทหาร	ทั่วไป	วารสาร เล่มปลีก		
วปอ.	10					10	7.14
โรงเรียนเสนาธิการทหาร		7		3		10	7.14
วทบ.		25	15		5	45	32.14
โรงเรียนนายทหารเรือ			30		5	35	25
วทอ.	1					1	0.71
รร. เสธ. ทบ.		19	10	1	5	35	25
รร. เสธ. ทอ.	4					4	2.86
รวม	15	51	55	4	15	140	100
ร้อยละ	10.71	36.43	39.29	2.86	10.71	100	

จากตารางที่ 46 แสดงว่า ห้องสมุดวิทยาลัยการทัพบก มีผู้ยืมหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นจำนวนมากกว่าห้องสมุดสถาบันอื่น กล่าวคือมีการยืมถึงวันละ 45 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 32.14 อันดับรองลงมาได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนนายทหารเรือ และห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารบก มีผู้ยืมหนังสือออกวันละ 35 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 25 เท่ากันทั้ง 2 แห่ง

จากจำนวนประเภทของสิ่งพิมพ์ที่มีผู้ยืมออกจากห้องสมุดในแต่ละวันนั้น หนังสือประเภทวิชาการทหารมีผู้ยืมออกมากที่สุด วันละ 55 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 39.29 ส่วนสิ่งพิมพ์ที่เป็นภาคินิพนธ์นั้น มีผู้ยืมออกจากห้องสมุดมากเป็นอันดับรองลงมา เป็นจำนวนวันละ 51 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 36.43

จะเห็นได้ว่า มีผู้ยืมสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จากห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงเฉลี่ยวันละจำนวน 20 เล่ม

ปัญหาในการให้บริการ ของห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร ชั้นสูงนั้น ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเนื่องมาจากการที่ผู้ใช้ห้องสมุดไม่มีเวลาเข้าห้องสมุด เนื่องจากผู้ใช้ห้องสมุดต้องใช้เวลาดำเนินการไปในการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ ส่วนปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ การที่ห้องสมุดมีหนังสือในสาขาวิชาที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการใช้ไม่เพียงพอ และบางสถาบันผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่มักไม่ใคร่ใช้บัตรรายการ บรรณารักษ์ต้องช่วยค้นหาหนังสือให้ ทำให้การให้บริการ ของห้องสมุดในค่านับไม่กว้างขวางเท่าที่ควร

ในกรณีที่มีการ ยืมเกินกำหนด ห้องสมุดได้กำหนดวันในการ ส่งใบทางหนังสือ แยกต่างกันออกไป ตามตารางที่ 47

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 47 การส่งใบทวงหนังสือของห้องสมุด

สถาบัน	ไม่มี	กำหนด	ผู้ทำหน้าที่ตรวจจับผิด ยืมเกินกำหนด				ผู้เซ็นชื่อในใบทวง			
	กำหนด	เวลา	บรรณา	ผู้ช่วย	เสมียน	เจ้าหน้าที่	รวม	บรรณา	อื่น ๆ	รวม
	เวลา	ในการ	รักษ	ผู้ช่วย	เสมียน	เจ้าหน้าที่	รวม	รักษ	อื่น ๆ	รวม
	ทวง	ทวง	รักษ	ผู้ช่วย	เสมียน	เจ้าหน้าที่	รวม	รักษ	อื่น ๆ	รวม
	(วัน)	(วัน)								
วปอ.	-	7	-	-	x	-	1	x	x	1
โรงเรียนเสนาธิ-										
ธิการทหาร	-	7	-	-	-	x	1	x	-	1
วทบ.	-	15	x	-	-	-	1	x	-	1
โรงเรียน										
นายทหาร เรือ	-	15	-	-	x	-	1	x	-	1
วทอ.	x	-	-	x	-	-	1	-	x	1
รร. เสธ. ทบ.	-	15	x	-	-	-	1	x	-	1
รร. เสธ. ทอ.	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	2	59	2	1	2	1	6	4	2	6

จากตารางที่ 47 จะเห็นได้ว่า 5 สถาบันมีการกำหนดระยะเวลาในการส่งใบทวงหนังสือโดยเฉลี่ยคิดเป็นเวลา 11 วัน การส่งใบทวงครั้งแรกนั้น ห้องสมุดจะทำการทวงทันทีเมื่อครบกำหนดการยืม โดยมีบรรณารักษ เป็นผู้ทำการตรวจจับผิดที่ยืมเกินกำหนด แต่บางสถาบันก็ให้เสมียน หรือผู้ช่วยบรรณารักษ หรือเจ้าหน้าที่เป็นผู้ตรวจจับผิด ส่วนผู้ที่ตั้งนามในใบทวงของห้องสมุดนั้น ส่วนใหญ่บรรณารักษห้องสมุด 4 สถาบัน จาก 6 สถาบัน เป็นผู้ตั้งนามในใบทวง นอกนั้นห้องสมุดของอีก 2 สถาบัน ได้แก่ ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และห้องสมุดวิทยาลัยการทัพอากาศ ไม่มีการตั้งนามในใบทวงของห้องสมุด

แต่อย่างใด และห้องสมุด 2 แห่ง คือ ห้องสมุดวิทยาลัยการทัพอากาศและห้องสมุด
โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ ไม่กำหนดระยะเวลาในการทวงถามแต่อย่างใด แต่
จะทำการทวงเมื่อจบปีการศึกษาของทุกปี

สำหรับกรณีที่ได้ส่งใบทวงครั้งแรกไปแล้ว แต่ยังไม่ได้รับหนังสือคืนมานั้น
ห้องสมุดส่วนใหญ่จะทำการทวงโดยส่งใบทวงอีกเป็นครั้งที่ 2 แต่บางแห่งจะทำการทวง-
ถามครั้งที่ 2 ด้วยวาจา หรือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ดังตารางที่ 48

ตารางที่ 48 การดำเนินการ ของห้องสมุดหลังจากการทวงถามครั้งแรก
ไม่ได้ผล

สถาบัน	ส่งใบทวงซ้ำ เป็นครั้งที่ 2	ทำการทวง ด้วยวาจา	แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ	รวม
วปอ.	x	x		2
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	x			1
วทบ.	x			1
โรงเรียนนายทหาร เรือ	x	x	x	3
วทอ.		x		1
รร. เสธ. ทบ.	x			1
รร. เสธ. ทอ.	x	x		2
รวม	6	4	1	11
ร้อยละ	54.55	36.36	9.09	100

จากตารางที่ 48 จะเห็นได้ว่าการดำเนินการทวงถามหลังจากการทวงถามครั้งแรกไม่ได้ผล ส่วนใหญ่ร้อยละ 54.55 ได้ส่งใบทวงซ้ำเป็นครั้งที่ 2 นอกจากนี้ได้ใช้วิธีทวงด้วยวาจา หรือแจ้งให้บังคับบัญชาทราบ

ห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่มีการปรับ- ผู้ใช้ห้องสมุดแต่อย่างใดสำหรับกรณีที่มีการส่งหนังสือหรือสิ่งพิมพ์คืนห้องสมุดช้ากว่ากำหนด แต่บางแห่งก็ได้กำหนดระเบียบการปรับไว้ อาทิเช่น ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร คิดเงินค่าปรับวันละ 1.00 บาท ส่วนห้องสมุดโรงเรียนนายทหาร เรือ คิดค่าปรับวันละ .50 บาท

ส่วนกรณีที่ผู้ยืมได้ทำหนังสือของห้องสมุดหายไปนั้น ห้องสมุดได้มีการกำหนดระเบียบไว้ ดังตารางที่ 49 ดังนี้

ตารางที่ 49 ระเบียบการปรับสำหรับผู้ที่ทำหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดหาย

สถาบัน	คิดเป็นเงินเท่าราคา นำหนังสือเรื่องเดียวกัน นำหนังสืออื่นในสาขา			รวม
	หนังสือที่หายไป	ปีที่พิมพ์ตรงกับมาคืน	วิชาเดียวกันมาคืน	
วปอ.	-	-	x	1
โรงเรียนเสนาธิการ- ทหาร	-	x	-	1
วทบ.	-	x	-	1
โรงเรียนนายทหาร- เรือ	x	x	-	2
วทอ.	-	-	-	-
รร. เสธ. ทบ.	-	x	-	1
รร. เสธ. ทอ.	-	-	-	-
รวม	1	4	1	6
ร้อยละ	16.67	66.66	16.67	100

จากตารางที่ 49 จะเห็นได้ว่า ระเบียบการปรับของห้องสมุดสถาบันการศึกษา วิชาการทหารชั้นสูง ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.66 ได้กำหนดให้ผู้ทำหน้าที่หรือสิ่งพิมพ์หายไป นำหนังสือเรื่องเดียวกัน ซึ่งมีที่พิมพ์ตรงกัน มาคืนให้ห้องสมุด และอีกร้อยละ 16.67 ได้กำหนดให้นำหนังสืออื่น ๆ ในสาขาวิชาเดียวกันมาคืนให้ห้องสมุด นอกจากนี้ห้องสมุด บางสถาบันได้คิด เป็นเงินจำนวนเท่าราคาหนังสือที่หายไป คิดเป็นร้อยละ 16.67 เช่นกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้ห้องสมุด

สถานภาพส่วนตัว

ในจำนวนแบบสอบถามผู้ใช้ห้องสมุดที่ส่งไป 120 ฉบับ และได้รับคืนมาทั้งหมด 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นั้น ปรากฏว่าผู้ตอบเป็นชายทั้งหมด เมื่อทำการจำแนกตามระดับอายุและอาชีพแล้ว ปรากฏว่าผู้ใช้ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง มีระดับอายุและอาชีพแตกต่างกันไป ดังรายละเอียดในตารางที่ 50 และ 51 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 50 จำนวนผู้ใช้ห้องสมุดจำแนกตามระดับอายุ

สถานบัน	31-35 ปี		36-40 ปี		41-45 ปี		46-50 ปี		51-55 ปี		56-60 ปี		รวม แต่ละ สถานบัน
	จำ นวน	ร้อยละ	จำ นวน	ร้อยละ	จำ นวน	ร้อยละ	จำ นวน	ร้อยละ	จำ นวน	ร้อยละ	จำ นวน	ร้อยละ	
วปอ.	-	-	-	-	4	26.67	2	13.33	9	60	-	-	15
โรงเรียน เสนาธิการ													
ทหาร	5	33.33	4	26.67	2	13.33	1	6.67	2	13.33	1	6.67	15
วทบ.	3	20	2	13.33	6	40	2	13.33	2	13.33	-	-	15
วกร.	-	-	10	66.67	1	6.67	2	13.33	2	13.33	-	-	15
วทอ.	-	-	-	-	1	6.67	8	53.33	5	33.33	1	6.67	15
รร.เสธ.													
ทบ.	5	33.33	4	26.67	2	13.33	3	20	1	6.67	-	-	15
รร.เสธ.													
ทร.	-	-	9	60	6	40	-	-	-	-	-	-	15
รร.เสธ.													
ทอ.	-	-	4	26.67	6	40	4	26.67	1	6.67	-	-	15
รวมทุก สถานบัน	13	10.83	33	27.5	28	23.33	22	18.33	22	18.33	2	1.67	120

จากตารางที่ 50 จะเห็นได้ว่า ผู้ใช้ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร
ชั้นสูง มีอายุระหว่าง 31-60 ปี และจากจำนวนผู้ใช้ห้องสมุด 120 คนนี้ 33 คน หรือ -
ร้อยละ 27.5 เป็นผู้มีอายุระหว่าง 36-40 ปี รองลงมา 28 คน หรือร้อยละ 23.33

มีอายุระหว่าง 41-45 ปี น้อยที่สุดคืออายุระหว่าง 56-60 ปี ซึ่งมีเพียง 2 คน หรือ ร้อยละ 1.67

โดยเฉลี่ย ผู้ใช้ของสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง มีอายุ 43 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.66

ตารางที่ 51 จำนวนผู้ใช้ของสมุดจำแนกตามอาชีพ

สถาบัน	ข้าราชการ	ข้าราชการ	ข้าราชการ	พนักงานรัฐ	รวม
	ทหาร	ตำรวจ	พลเรือน	วิสาหกิจ	
วปอ.	13		1	1	15
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	14		1		15
วทบ.	15				15
วทร.	15				15
วทอ.	15				15
รร. เสธ. ทบ.	15				15
รร. เสธ. ทร.	14	1			15
รร. เสธ. ทอ.	15				15
รวม	116	1	2	1	120
ร้อยละ	96.67	0.83	1.67	0.83	100

จากตารางที่ 51 แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่ของผู้ใช้ของสมุด จำนวน 116 คน จาก 120 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 96.67 เป็นข้าราชการทหารจาก 3 เหล่าทัพ ลำดับชั้นยศของผู้ตอบแบบสอบถาม มีตั้งแต่ระดับจ่าสิบเอกขึ้นไปจนถึงระดับ

นายพล

และจากตารางที่ 51 ยังแสดงให้เห็นอีกว่าผู้ใช้ห้องสมุดของวิทยาลัยป้องกัน -
ราชอาณาจักร นอกจากจะประกอบด้วยข้าราชการทหาร เป็นส่วนใหญ่แล้ว ยังมีข้าราชการ
พลเรือน และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นผู้ที่เข้าศึกษาในวิทยาลัยฯ อีกด้วย เนื่องจากผู้
ที่เข้าศึกษาในวิทยาลัยฯ ประกอบด้วยข้าราชการระดับผู้บริหาร และผู้อำนวยการชั้นสูงของ
ประเทศ ทั้งข้าราชการทหาร ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการตำรวจ และพนักงานรัฐ
วิสาหกิจ ตามนโยบายและวัตถุประสงค์ในการศึกษาของวิทยาลัยฯ

และจะเห็นได้ว่า โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ มีผู้ใช้ห้องสมุดเป็นข้าราชการ
ตำรวจรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบของโรงเรียนเสนาธิการทหารทั้ง 3 เหล่าทัพ
ที่ได้กำหนดให้มีการรับนักศึกษาจากเหล่าทัพอื่นรวมทั้งกรมตำรวจ ให้เข้าทำการศึกษาใน
สถาบันฯ ด้วย

จากจำนวนผู้ใช้ห้องสมุดทั้งหมด 120 คนนี้ ยังสามารถจำแนกคุณวุฒิสูงสุดของผู้
เข้าห้องสมุดได้ว่า ผู้ใช้ห้องสมุดจบการศึกษาระดับสูงสุดในระดับใดบ้าง ดังตาราง
ที่ 52

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 52 จำนวนผู้ใช้ห้องสมุด จำแนกตามคุณวุฒิสูงสุดที่ได้รับในขณะที่
ตอบแบบสอบถาม

สถาบัน	จบการศึกษาจากสถาบันอื่น ๆ ที่มี สถาบันวิชาการทหารโดยตรง						รวมแต่ละ สถาบัน
	ต่ำกว่า ป.ตรี	ระดับ ป.ตรี	ระดับ สูงกว่า ป.ตรี	ระดับ ป.โท	ป.เอก		
วปอ.		1	11		2	1	15
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	6	2	5	2			15
วทบ.		1	14				15
วกร.			15				15
วทอ.			15				15
รร.เสธ.ทบ.		2	10	3			15
รร.เสธ.ทร.		10	5				15
รร.เสธ.ทอ.		2	11		2		15
รวม	6	18	86	5	4	1	120
ร้อยละ	5	15	71.67	4.16	3.33	0.83	100

ตารางที่ 52 แสดงให้เห็นว่า ส่วนมากของผู้เข้าใช้ห้องสมุด 86 คน จาก 120 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.67 เป็นผู้ที่จบการศึกษาจากสถาบันวิชาการทหารโดยตรง ในระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี อาทิเช่น เป็นผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตร-

วิชาเหล่านี้ต่าง ๆ ของกองทัพ ได้แก่ ประกาศนียบัตรโรงเรียนการบินทหารอากาศ ประกาศนียบัตรโรงเรียนนายทหารเหล่าราบ ฯลฯ หรือเป็นที่ได้ศึกษาจากโรงเรียนนายทหารชั้นบังคับบัญชาระดับสูง และโรงเรียนนายทหารชั้นบังคับฝูง เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้แก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษามาจากโรงเรียนเสนาธิการทหาร หรือโรงเรียนเสนาธิการทหารของ 3 เหล่าทัพ วิทยาลัยของ 3 เหล่าทัพ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และบางคนจบการศึกษาทางวิชาการทหารในระดับสูงกว่าปริญญาตรี จากสถาบันวิชาการทหารจากต่างประเทศ

ส่วนผู้ใช้ทองสมุกที่มีได้จบการศึกษาจากสถาบันวิชาการทหารโดยตรงมีคุณสมบัติการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีไปจนถึงระดับปริญญาเอก

การใช้ทองสมุกโดยทั่วไป

ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏว่า ผู้ใช้ทองสมุกส่วนใหญ่เข้าใช้ทองสมุกนานกว่าสี่ปีค่าแต่ละครั้ง ทั้งรายละเอียดตามตารางที่ 53

ตารางที่ 53 การใช้ทองสมุก จำแนกตามระยะเวลาในการเข้าใช้

สถาบัน	ทุกวัน	สี่ปีค่า ละครั้ง	นานกว่า สี่ปีค่าแต่ละครั้ง	อย่างน้อย เดือนละครั้ง	อื่น ๆ	รวม
วปอ.	2	6	3	1	3	15
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	6	5	3	1	-	15
วทบ.	3	4	5	1	2	15
วกร.	2	5	4	2	2	15
วทอ.	-	2	6	2	5	15
รร. เสธ. ทบ.	2	2	4	5	2	15
รร. เสธ. ทร.	2	4	5	2	2	15
รร. เสธ. ทอ.	2	1	6	4	2	15
รวม	19	29	36	18	18	120
ร้อยละ	15.83	24.17	30	15	15	100

จากตารางที่ 53 จะเห็นได้ว่า ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวน 36 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 30 เข้าใช้ห้องสมุดนานกว่าสัปดาห์ละครั้ง รองลงมาจำนวน 29 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 24.17 เข้าใช้ห้องสมุดสัปดาห์ละครั้ง มีเพียง 19 คน หรือร้อยละ 15.83 เท่านั้น ที่เข้าใช้ห้องสมุดทุกวัน โดยมากเข้าไปเพื่ออ่านหนังสือพิมพ์ และอีก 18 คน หรือร้อยละ 15 เข้าใช้ห้องสมุดอย่างน้อยเดือนละครั้ง นอกนั้นอีก 18 คน หรือร้อยละ 15 เช่นกัน เข้าใช้ห้องสมุดนาน ๆ ครั้ง โดยจะเข้าใช้ห้องสมุดเมื่อต้องการ จะเข้าใช้ หรือเมื่อต้องการจะค้นคว้าทางวิชาการที่จำเป็นต้องใช้ห้องสมุด แต่จะเข้าใช้เป็นเวลานานกว่าเดือนละครั้ง

โดยปกติ ผู้ใช้ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชาการ ทหาร ชั้นสูงมักใช้ห้องสมุด เพื่ออ่านหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รวมทั้งยืมหนังสือไปอ่านที่บ้านและทำงานส่วนตัว ฯลฯ ดังตารางที่ 54 ดังนี้

ตารางที่ 54 การใช้ห้องสมุด จำแนกตามความมุ่งหมายของผู้ใช้

สถาบัน	อ่าน น.ส.พ และสิ่งพิมพ์ อื่น ๆ	ยืมหนังสือ	ใช้หนังสืออ้างอิง และหนังสือ ที่ห้ามยืมออก	ทำงาน ส่วนตัว	อื่น ๆ	รวม
วปอ.	11	13	8	3	1	36
โรงเรียนเสนาธิการ- ทหาร	12	8	4	1	-	25
วทบ.	13	14	4	1	-	32
วกร.	13	8	6	3	-	30
วทอ.	6	8	6	5	-	25
รร. เสธ. ทบ.	11	7	6	1	-	25
รร. เสธ. ทร.	10	9	2	-	-	21
รร. เสธ. ทอ.	8	11	7	5	-	31
รวม	84	78	43	19	1	225
ร้อยละ	37.33	34.67	19.11	8.45	0.44	100

จากตารางที่ 54 แสดงว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.33 ใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ อีกร้อยละ 34.67 ใช้ห้องสมุดเพื่อยืมหนังสือที่ตนสนใจไปอ่านนาน ร้อยละ 19.11 ใช้ห้องสมุดเพื่อใช้หนังสืออ้างอิงกับหนังสือที่ห้ามยืมออก และอีกร้อยละ 8.45 ใช้ห้องสมุดเพื่อทำงานส่วนตัว มีเพียงร้อยละ 0.44 เท่านั้น ที่ใช้ห้องสมุดเพื่อขึ้นไปสำรวจหนังสือใหม่ ๆ จากห้องสมุด

ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนมาก ต้องการใช้หนังสือวิชาการทหารประเภทต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่เมื่อหาเกี่ยวข้องกับวิชาการทหารโดยตรง อาทิเช่น หนังสือเกี่ยวกับการรบโดยทั่วไป การรบเฉพาะแบบ จิตวิทยาทางทหาร จิตวิทยาทาง — การปกครอง หนังสือเกี่ยวกับการบังคับบัญชา หนังสือด้านรัฐศาสตร์ หนังสือเกี่ยวกับการบริหารงานด้านกิจการทหาร หนังสือเกี่ยวกับอาวุธยุทโธปกรณ์ ฯลฯ ดังตารางที่ 55

ตารางที่ 55 จำนวนหนังสือวิชาการทหาร จำแนกตามจำนวนผู้ต้องการใช้

สมุดนั้น	ร.ร.								รวม	ร้อยละ
	ว.ปอ.	เสช.	ว.ทบ.	ว.กร.	ว.ทอ.	เสช.	เสช.	เสช.		
หนังสือวิชาการทหารตาม	ทบ.	ทร.	ทอ.							
การรบโดยทั่วไป	8	1	11	6	5	4	7	6	48	11.16
การรบเฉพาะแบบ	4	1	6	10	5	2	3	7	38	8.83
จิตวิทยาทางทหาร	5	1	6	5	7	8	4	6	42	9.77
จิตวิทยาทางการปกครอง	5	1	4	7	8	4	5	8	42	9.77
การบังคับบัญชา	5	1	6	8	8	1	5	10	44	10.24
รัฐศาสตร์	6	1	7	4	4	4	2	11	39	9.06
การบริหารงานด้านกิจการทหาร	7	4	9	9	10	5	4	9	57	13.26
การรักษาคความปลอดภัยของ-										
ประเทศ	7	3	8	8	7	5	2	11	51	11.86
อาวุธยุทโธปกรณ์	8	5	9	9	7	3	6	8	55	12.79
อื่น ๆ	5	-	3	-	2	1	2	1	14	3.26
รวม									430	100

จากตารางที่ 55 แสดงให้เห็นว่ามีผู้ต้องการใช้หนังสือที่เกี่ยวกับวิชาการทหาร เกือบทุกประเภท รวมทั้งหนังสือเกี่ยวกับประวัติการ สงคราม หนังสือที่เป็นข้อเขียนและ งานนิพนธ์ของนักการทหารสำคัญ ๆ ของโลก ซึ่งประวัตินักการทหารที่มีชื่อเสียง การอุทิศ สหกรรมทางทหาร ยุทธศาสตร์ทหาร การรบนอกแบบ รวมทั้งต้องการวารสาร คอลอก จนสิ่งพิมพ์ที่จะให้ชาวคานการทหาร ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

นอกจากหนังสือที่เกี่ยวกับวิชาการทหารโดยตรงแล้ว ผู้ใช้ของสมุดสถาบันการ ศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง ยังต้องการหนังสือหมวดวิชาอื่น ๆ อีกด้วย ดังตารางที่ 56

ตารางที่ 56 จำนวนหนังสือหมวดวิชาอื่น ๆ จำแนกตามจำนวนผู้ต้องการใช้

หนังสือหมวดวิชา	สถาบัน	ร.ร.							รวม	เฉลี่ย	
		วปอ.	เสธ.	วทบ.	วกร.	วทอ.	เสธ.	เสธ.			
		ทบ.	ทร.	ทอ.							
รัฐศาสตร์		7	1	5	4	3	3	1	8	32	9.78
กฎหมาย		2	1	4	4	3	5	4	2	25	7.65
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		6	3	9	10	10	4	4	7	53	16.20
ศิลปะและดนตรี		-	3	1	1	1	1	1	1	9	2.75
ภาษาและวรรณคดี		4	5	8	5	2	5	1	5	35	10.70
สังคมศาสตร์		6	3	6	4	6	9	4	5	43	13.15
ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์		7	5	10	6	6	5	4	7	50	15.29
การศึกษา		3	3	5	5	3	1	2	7	29	8.86
ปรัชญาและศาสนา		2	1	4	4	5	-	2	4	22	6.73
บรรณานุกรม		4	2	1	3	4	2	1	4	21	6.43
อื่น ๆ		4	-	2	-	2	-	-	-	8	2.45
รวม										327	100

จากตารางที่ 56 แสดงว่าผู้ใช้ห้องสมุดต้องการใช้หนังสือหมวดวิชาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากหนังสือวิชาการทหารโดยตรง ได้แก่หนังสือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์มาก

ในการใช้ห้องสมุดนั้น ผู้ใช้ห้องสมุดได้อาศัยสิ่งต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยในการเลือกหนังสืออ่านของตน ดังตารางที่ 57

ตารางที่ 57 สิ่งที่มีส่วนช่วยในการเลือกหนังสืออ่านของผู้ใช้ห้องสมุด

สิ่งที่มีส่วนช่วยในการเลือก	สถาบัน	รร.			รร. รร. รร.			รวม	ร้อยละ		
		วปอ.	เสช.	วทบ.	วกร.	วหอ.	เสช.			เสช.	เสช.
คำแนะนำของบรรณารักษ์		7	9	12	2	5	7	4	5	51	19.17
บทความวิจารณ์หนังสือจากที่ต่าง ๆ		6	8	6	8	11	5	7	8	59	22.18
บทความโฆษณาหนังสือ		1	1	1	7	4	2	-	2	18	6.76
คำแนะนำของเพื่อนหรือผู้อื่น		5	3	4	8	5	3	5	8	41	15.41
รายชื่อหนังสือใหม่ในห้องสมุด		7	2	9	6	9	4	2	8	47	17.66
งานที่อาจารย์หรือผู้สอนกำหนด		8	2	3	6	11	1	5	10	46	17.30
อื่น ๆ		1	-	-	2	-	1	-	-	4	1.52
รวม										266	100

จากตารางที่ 57 แสดงว่า ผู้ใช้ของสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง ได้อาศัยบทความวิจารณ์หนังสือจากที่ต่าง ๆ และคำแนะนำของบรรณากรมาเป็นสิ่งช่วย ในการเลือกหนังสืออ่านของคน และนอกจากนี้ยังได้อาศัยจากรายชื่อหนังสือใหม่ในห้อง สมุด หรือจากงานที่อาจารย์หรือผู้สอนเป็นผู้กำหนดให้ รวมทั้งการได้รับคำแนะนำจากเพื่อน หรือผู้อื่น ตลอดจนอาศัยอ่านจากบทความโฆษณาหนังสือ และมีเพียงส่วนน้อยมาก ที่อาศัย วิธีการดูจากชื่อเรื่อง ของหนังสือและชื่อผู้แต่งที่สนใจติดตามอ่าน และบางครั้งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติหน้าที่หรือข้อสงสัยจากบทเรียนต่าง ๆ ก็มีบางส่วนส่งเสริมการเลือก หนังสืออ่านของผู้ใช้ของสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงด้วย

ส่วนวิธีการค้นหาหนังสือในห้องสมุดนั้น ผู้ใช้ของสมุดได้อาศัยบรรณากรใน ห้องสมุดให้ช่วยคนหาให้ มากกว่าการดูจากบัตรรายการซึ่งเป็นเครื่องช่วยการค้นหาหนังสือ และบางครั้งอาจใช้วิธีสืบสวนจากชั้นหนังสือ ดังตารางที่ 58 ดังนี้

ตารางที่ 58 วิธีการค้นหาหนังสือในห้องสมุดของผู้ใช้ของสมุด

สถาบัน	คนจากบัตรรายการ	สืบสวนจากชั้นหนังสือ	ถามบรรณากร	รวม
วปอ.	6	10	11	27
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	8	6	10	24
วทบ.	3	6	12	21
วกร.	7	12	7	26
วทอ.	9	6	8	23
รร.เสธ.ทบ.	4	8	10	22
รร.เสธ.ทร.	5	9	9	23
รร.เสธ.ทอ.	9	8	14	31
รวม	51	65	81	197
ร้อยละ	25.89	32.99	41.11	100

จากตารางที่ 58 จะเห็นว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้วิธีตามบรรณารักษ์
 มากพอ ๆ กับวิธีช่วยตนเองควยการค้นจากบัตรรายการและการสำรวจจากชั้นหนังสือ
 ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ผู้ใช้ห้องสมุดเห็นว่าเป็นสิ่งพิมพ์ที่ให้ประโยชน์มาก ได้แก่
 วารสาร หนังสือที่เกี่ยวกับวิชาการทหารและหนังสือวิชาการโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังได้
 แก่หนังสือพิมพ์และหนังสืออ้างอิง ส่วนหนังสือประเภทนวนิยายนั้น เป็นหนังสือประเภทที่
 ใช้ประโยชน์ได้น้อยที่สุดในห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง ดังปรากฏ
 รายละเอียดตามตารางที่ 59

ตารางที่ 59 ประเภทของสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ห้องสมุด

ประเภทของสิ่งพิมพ์ สถาบัน	หนังสือ		นว- น.ส.พ.	หนังสือ วิชาการ นิยาย	หนังสือ อ้างอิง	วารสาร	หนังสือ อื่น ๆ	รวม
	หนังสือ ทั่วไป	หนังสือ ทหาร						
วปอ.	5	11	4	-	6	9	-	35
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	10	3	4	-	3	7	-	27
วทบ.	7	8	10	1	5	10	-	41
วกร.	7	8	7	2	4	6	-	34
วทอ.	3	9	9	-	7	6	-	34
รร.เสธ.ทบ.	8	5	5	-	5	11	-	34
รร.เสธ.ทร.	6	6	8	1	6	4	-	31
รร.เสธ.ทอ.	7	7	11	-	11	8	2	46
รวม	53	57	58	4	47	61	2	282
ร้อยละ	18.79	20.21	20.57	1.42	16.67	21.63	0.71	100

จากตารางที่ 59 จะเห็นได้ว่า ประเภทของสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ห้องสมุดมากมีหลายประเภท ทั้งวารสาร หนังสือวิชาการทวาร หนังสือวิชาการทั่วไป หนังสืออ้างอิง และหนังสือพิมพ์ ส่วนหนังสือประเภทนวนิยาย เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ห้องสมุดน้อยที่สุด กล่าวคือ ให้ประโยชน์แก่ผู้ใช้ห้องสมุดเพียงร้อยละ 1.42

นอกจากนี้ผู้ใช้ห้องสมุดยังต้องการให้ห้องสมุด ให้ความร่วมมือกับผู้ใช้ห้องสมุด ควบคู่การช่วยค้นหาหนังสือที่ต้องการให้ รวมทั้งต้องการให้ห้องสมุดช่วยจัดหาเอกสารช่วยการค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาอยู่ ตลอดจนต้องการให้ห้องสมุดให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดแก่ผู้ใช้ห้องสมุดด้วย ดังตารางที่ 60

ตารางที่ 60 ความร่วมมือที่ห้องสมุดควรจัดเพื่อสนองความต้องการแก่ผู้ใช้

สถาบัน	จัดหาเอกสาร ช่วยการค้นคว้า เกี่ยวกับเรื่อง ที่ศึกษา	ให้ความรู้เกี่ยวกับ การใช้ห้องสมุด แก่ผู้ใช้	บริการค้นหา หนังสือที่ต้องการให้	อื่น ๆ รวม	
วปอ.	12	3	13	1	29
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	9	1	5	2	17
วทบ.	7	3	11	-	21
วกร.	7	3	11	-	21
วทอ.	11	10	9	1	31
รร.เสข.ทบ.	6	5	9	-	20
รร.เสข.ทร.	10	7	4	-	21
รร.เสข.ทอ.	13	5	9	-	27
รวม	75	37	71	4	187
ร้อยละ	40.10	19.79	37.97	2.14	100

จากตารางที่ 60 ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการให้ห้องสมุดจัดหาเอกสารช่วยการค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 40.10 อีกร้อยละ 37.97 ต้องการให้ห้องสมุดบริการค้นหาหนังสือที่ต้องการให้ ส่วนอีกร้อยละ 19.79 ต้องการให้ห้องสมุดให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดแก่ผู้ใช้ นอกจากนี้อีกร้อยละ 2.14 ต้องการให้ห้องสมุดจัดทำบรรณานุกรมตามวิชาที่สถามันหา ได้จัดสอนในหลักสูตร จัดพิมพ์รายชื่อหนังสือใหม่ที่ห้องสมุดได้รับ เข้าห้องสมุดเป็นรายเดือน รวมทั้งต้องการให้ห้องสมุดขอกำลังเจ้าหน้าที่ห้องสมุดเพิ่ม เพื่อช่วยเหลือผู้ใช้ห้องสมุดในด้านการตอบคำถามแก่ผู้ใช้ห้องสมุด เมื่อผู้ใช้ห้องสมุดต้องการทราบเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ในด้านการคิดเห็นเห็นว่า ห้องสมุดจะอำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์ยิ่งแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ด้ยการรู้จักใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง ได้ดีขึ้นนั้น ผู้ใช้ห้องสมุดมีความเห็นว่า ควรให้ห้องสมุดจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุดแจกจ่ายแก่ผู้ใช้ทุกคนมากที่สุด ดังตารางที่ 61

ตารางที่ 61 วิธีการที่ห้องสมุดจะอำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ห้องสมุดในด้านการใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง ได้ดังนี้

สถามัน	จัดสอนวิธี	จัดปฐมนิเทศ	ทั้งจัดสอน	จัดทำคู่มือ	อื่น ๆ	รวม
	ใช้ห้องสมุด	เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด	และจัดปฐมนิเทศ	การใช้ห้องสมุด		
วปอ.	2	3	1	13	-	19
โรงเรียนเสนาธิการทหาร	1	2	4	12	-	19
วทบ.	2	-	4	12	1	19
วกร.	1	2	1	11	-	15
วทอ.	2	2	3	14	1	22
รร.เสฐ.ทบ.	2	5	3	8	1	19
รร.เสฐ.ทร.	2	3	3	10	-	18
รร.เสฐ.ทอ.	3	4	4	12	-	23
รวม	15	21	23	92	3	154
ร้อยละ	9.74	13.64	14.93	59.74	1.95	100

จากตารางที่ 61 จะเห็นได้ว่า ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการให้ห้องสมุดจัดทำคู่มือการให้ห้องสมุดแจกจ่ายแก่ผู้ใช้ห้องสมุดมากกว่าวิธีการอื่น คือ คิดเป็นร้อยละ 59.74 ร้อยละ 14.93 ต้องการให้ห้องสมุดจัดสอนวิธีใช้ห้องสมุดและจัดปฐมนิเทศเกี่ยวกับการให้ห้องสมุดควบคู่กันไป อีกร้อยละ 13.64 ต้องการให้จัดปฐมนิเทศ แต่เพียงอย่างเดียว และอีกร้อยละ 9.74 ต้องการให้ห้องสมุดจัดสอนวิธีการใช้ห้องสมุดให้

ส่วนอีกร้อยละ 1.95 ได้เสนอให้ห้องสมุดจัดทำให้มีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องต่างๆ ของห้องสมุดขึ้น รวมทั้งจัดทำรายชื่อหนังสือใหม่เป็นรายเดือน ประกาศหรือแจกจ่ายให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุด ตลอดจนแนะนำให้ห้องสมุดจัดนิทรรศการหนังสือที่สำคัญ ๆ และคาดว่าจะ เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ห้องสมุดของตน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไป วัสดุครุภัณฑ์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนบริการของห้องสมุด

ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไป วัสดุครุภัณฑ์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนบริการของห้องสมุด ปรากฏว่า ผู้ใช้ห้องสมุดมีความเห็นในเรื่องต่าง ๆ แตกต่างกันไป ดังรายละเอียดตามตารางที่ 62 - 65 ดังนี้

สภาพทั่วไปของห้องสมุด

ผู้ใช้ห้องสมุดมีความเห็นว่าห้องสมุดอยู่ในสภาพดีพอควรดังตารางที่ 62 ดังนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 62 สภาพทั่วไปของห้องสมุด จำแนกตามความคิดเห็นของผู้ใช้ห้องสมุด

สภาพทั่วไป	วปอ.		รร.เสธ.		วทม.		วกร.		วทอ.		รร.เสธ.ทม.		รร.เสธ.ทร.		รร.เสธ.ทอ.		รวม	เฉลี่ย
	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย		
ห้องสมุดตั้งอยู่ในที่ ที่จะมาติดต่อได้สะดวก	67	4.46	66	4.4	69	4.6	64	4.26	59	3.93	64	4.26	65	4.33	59	3.93	513	4.27
อาคารเหมาะสม เป็นห้องสมุด ห้องสมุดมีความกว้าง พอมีเสียงรบกวนจาก ภายนอก	58	3.86	64	4.26	58	3.86	55	3.66	52	3.46	51	3.4	54	3.6	41	2.73	433	3.61
แสงสว่างภายในห้อง สมุดเพียงพอแล้ว การถ่ายเทอากาศ ภายในห้อง	49	3.27	58	3.86	52	3.46	50	3.33	50	3.33	51	3.4	51	3.4	39	2.6	400	3.33
ความสะอาด การจัดแบ่งเนื้อที่ของ ห้องสมุดเหมาะสม การจัดตกแต่งห้อง สมุดและสภาพโดยทั่วไป ไปเสียชวนให้เขาใจ	25	1.67	19	1.26	35	2.33	27	1.8	26	1.73	31	2.06	29	1.93	37	2.46	229	1.91
	57	3.8	55	3.66	52	3.46	52	3.46	50	3.33	59	3.93	54	3.6	49	3.27	428	3.56
	56	3.73	64	4.26	47	3.13	56	3.73	51	3.4	47	3.13	52	3.46	47	3.13	420	3.49
	63	4.2	69	4.6	54	3.6	57	3.8	52	3.46	57	3.8	61	4.06	43	2.86	456	3.8
	49	3.27	67	4.46	49	3.27	49	3.27	46	3.06	51	3.4	52	3.46	36	2.4	399	3.32
	48	3.2	60	4.0	48	3.2	48	3.2	47	3.73	45	3.0	55	3.66	35	2.3	386	3.21

หมายเหตุ ตั้งแต่ตารางที่ 62-65 นำหนักคะแนนที่กำหนดใหม่ดังนี้ มากที่สุด = 5, มาก = 4, ปานกลาง = 3, น้อย = 2, น้อยที่สุด = 1

จากตารางที่ 62 แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้ห้องสมุดมีความเห็นว่า สภาพห้องสมุด โดยทั่วไปตั้งอยู่ในทำเลที่ติดต่อกับสะดวกมาก และห้องสมุดมีความสะอาดมากด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีเสียงรบกวนจากภายนอกน้อยจึงนับได้ว่า ห้องสมุดสถาบันการศึกษา การทหาร ชั้นสูงมีสภาพห้องสมุดที่อำนวยความสะดวกสบายแก่ผู้ใช้คือพอควร

วัตถุประสงค์

สำหรับวัตถุประสงค์ของห้องสมุดนั้น ผู้ใช้ห้องสมุดมีความเห็นว่าห้องสมุดมีวัตถุประสงค์อยู่ในขั้นที่เหมาะสมใช้ได้อย่างสะดวกสบาย และพอเพียงในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 63

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์	วปอ.		รร.เศธ.		วทม.		วกร.		วทอ.		รร.เศธ.ทม.		รร.เศธ.ทร.		รร.เศธ.ทอ.		รวม	เฉลี่ย
	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย		
จำนวนโต๊ะเก้าอี้																		
พอเพียงกับผู้ใช	52	3.46	53	3.53	52	3.46	48	3.2	45	3.0	49	3.27	48	3.2	37	2.46	384	3.2
เก้าอี้สำหรับนั่ง																		
อ่านหนังสือไดขนาด																		
มาทรฐาน	50	3.33	54	3.6	50	3.33	51	3.4	46	3.06	52	3.46	52	3.46	37	2.46	392	3.26
ชั้นวางวารสารและ																		
นิตยสารของห้องสมุด																		
ให้ความสะดวกใน																		
การหยิบใช้ใตู้	52	3.46	58	3.86	54	3.6	55	3.66	53	3.53	49	3.27	55	3.66	38	2.53	414	3.45
แผนป้ายหรือจัด																		
นิทรรศการมีความ																		
เหมาะสม	51	3.4	53	3.53	46	3.06	47	3.13	45	3.0	45	3.0	48	3.2	34	2.26	369	3.07
ชั้นเก็บหนังสือให้																		
ความสะดวกในการ																		
หยิบใช้ใตู้	55	3.66	55	3.66	51	3.4	51	3.4	49	3.27	57	3.8	50	3.33	37	2.46	405	3.37
ลิ้นชักใส่บัตรรายการ																		
มีบัตรรายการเรียง																		
อยู่หนาแน่นพอเหมาะ																		
และสะดวกแก่การคน																		
บัตร	58	3.86	61	4.06	50	3.33	53	3.53	44	2.93	55	3.66	49	3.27	34	2.26	404	3.36

จากตารางที่ 63 แสดงว่าวัสดุภัณฑ์ของห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการ
ทหารชั้นสูงมีความเหมาะสม และสะดวกสบายในระดับค่าเฉลี่ย 3.07 - 3.45 ซึ่งเป็น
ค่าเฉลี่ยปานกลาง

สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

ในค่านสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของห้องสมุดนั้น ผู้ใช้ห้องสมุดมีความเห็นว่า ผู้ใช้มีส่วน
รวมในเรื่องการเสนอให้จัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดน้อย ส่วนระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือ
และการจัดเรียงหนังสือบนชั้นหนังสือมีความถูกต้อง เป็นระเบียบ และตรงกับความต้องการ
ของผู้ใช้ในระดับปานกลาง วารสารและหนังสือพิมพ์ในห้องสมุดก็มีความเหมาะสมและพอ
เพียงกับความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน ดังรายละเอียด
ปรากฏในตารางที่ 64 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ	วปอ.		รร.เสฐ.		วทบ.		วกร.		วทอ.		รร.เสฐ.ทบ.		รร.เสฐ.ทร.		รร.เสฐ.ทอ.		รวม	เฉลี่ย	
	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย	คะแนน	เฉลี่ย			
หนังสือในห้องสมุด																			
ครูภูมิความรู้	52	3.46	57	3.8	46	3.06	46	3.06	47	3.13	41	2.73	55	3.66	36	2.4	380	3.16	
ผู้ใช้ห้องสมุดมีส่วนร่วมในการเสนอหนังสือเพื่อใหห้องสมุดจัดซื้อ	36	2.4	28	1.86	35	2.33	30	2.0	29	1.93	28	1.86	39	2.6	28	1.86	253	2.10	
ระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือของห้องสมุดมีความเหมาะสมและอำนวยความสะดวก																			
สะดวกในการจัดเรียงหนังสือบนชั้นหนังสือมีความเป็นระเบียบและถูกต้อง	54	3.6	55	3.66	53	3.53	46	3.06	48	3.2	53	3.53	57	3.8	36	2.4	402	3.35	
วารสารและหนังสือพิมพ์ของห้องสมุดมีความเหมาะสม	54	3.6	59	3.93	47	3.13	53	3.53	50	3.33	50	3.33	46	3.06	32	2.13	391	3.26	
วารสารและหนังสือพิมพ์ในห้องสมุดพอเพียงกับความต้องการของท่าน	55	3.66	51	3.4	41	2.73	47	3.13	49	3.27	39	2.6	52	3.46	30	2.0	364	3.03	

จากตารางที่ 64 แสดงว่า สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้แก่หนังสือ วารสาร และหนังสือพิมพ์ ตรงกับความต้องการและมีเพียงพอแก่ความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดตลอดจากระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือ และการจัดเรียงหนังสือบนชั้นหนังสือมีความเป็นระเบียบถูกต้องในระดับคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.03 - 3.47 จึงอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ในด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอหนังสือ เพื่อให้ห้องสมุดจัดซื้อนั้น ผู้ใช้ห้องสมุดมีความเห็นว่า มีส่วนร่วมในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ยเป็น 2.10

บริการ ของห้องสมุด

ในก้านบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดนั้น ส่วนใหญ่ผู้ใช้ห้องสมุดเห็นว่า อยู่ในระดับปานกลาง แต่ความกระตือรือร้นในการช่วยค้นหาหรือหยิบหนังสือของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดนั้น อยู่ในระดับต่ำมาก ดังปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ 65 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริการของห้องสมุด	วปอ.		รร.เศธ.		วทบ.		วกร.		วทอ.		รร.เศธ.ทบ.		รร.เศธ.ทร.		รร.เศธ.ทอ.		รวม	เฉลี่ย
	คะแนน รวม	เฉลี่ย	คะแนน รวม	เฉลี่ย	คะแนน รวม	เฉลี่ย	คะแนน รวม	เฉลี่ย	คะแนน รวม	เฉลี่ย	คะแนน รวม	เฉลี่ย	คะแนน รวม	เฉลี่ย	คะแนน รวม	เฉลี่ย		
เวลาเปิด-ปิดของ ห้องสมุดมีความ เหมาะสม	59	3.93	56	3.73	51	3.4	50	3.33	49	3.27	57	3.8	53	3.53	43	2.86	418	3.48
ระเบียบการในการ ยืมหนังสือให้ความ สะดวก	62	4.13	61	4.06	56	3.73	51	3.4	50	3.33	59	3.93	59	3.93	46	3.06	444	3.7
ความสะดวกในการ ติดต่อเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่มีความกระ- ตือหรือสนใจในการช่วย ค้นหาหรือยืมหนังสือ	63	4.2	59	3.93	53	3.53	51	3.4	52	3.46	61	4.06	52	3.46	47	3.13	438	3.65
ความพอใจในการให้ บริการของเจ้าหน้าที่	63	4.13	58	3.86	55	3.66	55	3.66	52	3.46	55	3.66	57	3.8	49	3.27	444	3.7
บริการทาง ๆ นอก จากบริการยืมแล้ว ห้องสมุดมีบริการ ทาง ๆ อื่น	50	3.33	48	3.2	44	2.93	43	2.86	32	2.13	48	3.2	43	2.86	21	1.4	329	2.7
บริการหนังสือจอง ทาง ๆ เช่นหนังสือ ภาคนิพนธ์ ฯลฯ มี พอให้บริการ	51	3.4	45	3.0	43	2.86	49	3.27	42	2.8	41	2.73	45	3.0	34	2.26	350	2.91
มีครุรายการของ ห้องสมุดช่วยให้ ท่านค้นหาหนังสือได้ สะดวกรวดเร็ว	58	3.86	58	3.86	47	3.13	51	3.4	45	3.0	50	3.33	51	3.4	35	2.33	395	3.29

จากตารางที่ 65 แสดงให้เห็นว่า บริการของห้องสมุดส่วนใหญ่มีกะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 2.74 - 3.78 ซึ่งมีค่าในระดับปานกลางถึงมาก บริการต่าง ๆ ของห้อง-สมุดเหล่านี้ได้แก่ บริการหนังสือจอง ซึ่งได้แก่หนังสือภาคนิพนธ์ เป็นส่วนมาก รวมทั้ง เวลาในการเปิด - ปิด บริการของห้องสมุด ระเบียบการในการยืมหนังสือ และความ สะดวกในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ฯลฯ

แต่ความกระตือรือร้นของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดในการช่วยค้นหาหรือหยิบหนังสือมี คะแนนเฉลี่ยระดับสูงสุด คือ 3.78 ซึ่งมีค่ามาก ส่วนการบริการต่าง ๆ ของห้องสมุด นอกจากบริการให้ยืมแล้ว ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงมีคะแนนเฉลี่ย เพียง 2.74 หรือมีบริการในระดับปานกลาง

การสรุปผล เทียบกับมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ด้วยเหตุที่ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง อาจจัดเข้าอยู่ใน ประเภทของห้องสมุดเฉพาะได้ ดังนั้น เพื่อความสะดวกและความเข้าใจอันดีในการศึกษา ถึงผลที่ได้รับจากการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุดสถาบันการศึกษาการ ทหารชั้นสูงโดยสรุปเทียบกับมาตรฐานของห้องสมุดเฉพาะที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเท- ไทยได้กำหนดขึ้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการเปรียบเทียบเป็นข้อ ๆ เรียงตามลำดับหัวข้อตาม ที่ปรากฏในมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ โดยที่เป็นตารางดังนี้

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

1. คำจำกัดความ

ห้องสมุดเฉพาะ ได้แก่ห้องสมุด จากผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของ ที่รวบรวมเอกสารสิ่งพิมพ์และวัสดุทัศน-ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของ วัสดุในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง เช่น ประเทศไทย ปรากฏว่า ห้องสมุดของสถาบันฯ

บาทรงานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

ห้องสมุดกระทรวงมหาดไทย สถาบัน
การศึกษาและวิจัย ธนาคาร องค์
การ สมาคม บริษัทธุรกิจ

ดังกล่าว ประกอบด้วย หนังสือวิชาการทหารมาก
เป็นอันดับหนึ่ง และห้องสมุดของสถาบันฯ ยังได้
รวบรวมหนังสือวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและ
สนับสนุนการศึกษาทางวิชาการทหารไว้ด้วย¹
นอกจากนี้ ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาวิชา
การทหารชั้นสูงของประเทศทุกสถาบัน ยังเป็น
หน่วยงานในบังคับบัญชาของทั้ง 3 เหล่าทัพ
และของกองบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งต่างก็
สังกัดกระทรวงกลาโหมด้วยกันทั้งสิ้น²

2. วัตถุประสงค์

ห้องสมุดเฉพาะมีหน้าที่และความ
รับผิดชอบในการจัดหาเอกสารต่าง ๆ
ที่จำเป็นต่อใช้ในการปฏิบัติงานของ
สถาบัน จัดจำแนกเอกสารเหล่านั้น
ให้อยู่ในระบบที่สามารถนำมาให้
บริการได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของ
ประเทศทุกสถาบัน ต่างมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง
ห้องสมุดที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ จัดตั้งห้องสมุด
ขึ้นเพื่อให้เป็นแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ และเพื่อ
สนองความต้องการ ของนักศึกษาในการ ศึกษาและ
ค้นคว้า โดยการจัดหาเอกสารและตำราต่าง ๆ

¹คูตารางที่ 28, หน้า 107.

²คูบทที่ 2, หน้า 14.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

จัดให้มีบริการ ข้อเสนอเทศกอย่างมีประ-
สิทธิภาพ ตลอดจนประสานงานกับ
ห้องสมุดอื่นโดยเฉพาะในสาขาวิชา
เดียวกันและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

ที่เน้นหนักไปในด้านการศึกษาของแต่ละสถาบันฯ
ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปในด้านวิชาการทหาร
การปกครอง และการรักษาความมั่นคงของ
ประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากทุกสถาบันได้เล็งเห็นว่า
วิชาการต่าง ๆ ที่ได้กำหนดให้ทำการศึกษาตาม
หลักสูตร และระยะเวลาที่กำหนดไว้นั้น ไม่เป็น
การเพียงพอ นักศึกษาควรได้ทำการค้นคว้าเพิ่ม
เติม นอกเหนือไปจากการศึกษาตามหลักสูตร
โดยอาศัยห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าประกอบการ
ศึกษา

จึงกล่าวได้ว่า ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด
ไว้ในมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

3. เอกสาร สิ่งพิมพ์ และโสตทัศน- วัสดุ

ห้องสมุดเฉพาะจะต้องมีเอกสาร
และสิ่งพิมพ์ในรูปลักษณะต่าง ๆ เหมาะ
สมกับความต้องการ ของสถาบันเจ้า
สังกัด ได้แก่ หนังสือ วารสาร
(หมายรวมถึงคัมภีร์ สารสังเขป

ผลการวิเคราะห์ในด้านเอกสาร สิ่งพิมพ์
และโสตทัศนวัสดุของห้องสมุดสถาบันการศึกษา
วิชาการทหารชั้นสูง ปรากฏว่า มีหนังสือทั้งภาษา
ไทย และภาษาต่างประเทศโดยเฉลี่ย 3,777
เล่ม³

³ดูตารางที่ 26, หน้า 105.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาศักยภาพและการดำเนินงานของห้องสมุดสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นสูงของประเทศ

บรรณานุกรมที่พิมพ์ออกเป็นระยะเวลา
คืบ) หนังสือพิมพ์ จดสาร อนุสาร
เอกสารมาตรฐาน เอกสารสถิติบัตร
รายงานประจำปีของ สถาบันวิชาการ
แขนงเดียวกัน สิ่งพิมพ์ที่ไม่เผยแพร่
เช่น รายงานการวิจัย รายงานการ
ประชุม และเอกสารในการประชุม
เฉพาะเรื่อง สิ่งพิมพ์ของสถาบันเจ้า
สังกัด เอกสารในรูปของบรรณสาร
หรือจดหมายเหตุนและ สถิติต่าง ๆ
เอกสารสิ่งพิมพ์เพื่อการศึกษาเรื่อง
เป็นพิเศษ เช่น กฎหมาย เอกสาร
ทางกฎหมาย เอกสารบริษัทผลิตสินค้า
แผนที่ ห้องสมุดเฉพาะบางแห่งอาจมี
ความจำเป็นต้องใช้โสตทัศนวัสดุด้วย
นอกจากเอกสารสิ่งพิมพ์ทางวิชา
การในลักษณะต่าง ๆ แล้ว ในห้อง

ซึ่งได้จัดแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่หนังสือ
อ่านทั่วไป หนังสืออ้างอิง สิ่งพิมพ์ของรัฐบาล
หนังสือสารอง ภาคนิพนธ์ของผู้เข้ารับการศึกษา
หนังสือเกาหายาก ตำราเรียนและสิ่งพิมพ์ของ
สถาบัน ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 27⁴
ซึ่งแสดงให้เห็นว่าห้องสมุดของสถาบันฯ มีเอก-
สารและสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ สูงกว่ามาตรฐาน
และผลการวิเคราะห์ยังพบว่าห้องสมุดของสถาบันฯ
นอกจากจะประกอบด้วย หนังสือวิชาการทหารโดย
ตรงเป็นส่วนมาก และหนังสือวิชาการต่าง ๆ ที่
เกี่ยวข้อง และสนับสนุนการศึกษาทางวิชาการทหาร
ดังรายละเอียดตามตารางที่ 28 แล้ว⁵ สิ่งพิมพ์
ในห้องสมุดยังประกอบด้วยงานภาคนิพนธ์ซึ่งเป็น
เอกสารวิจัยที่เป็นผลงานวิจัยของนักศึกษายุ่งสำเร็จ
การศึกษาจากสถาบันด้วย ทางสถาบันฯ ถือว่า
งานภาคนิพนธ์ต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นความลับของ
ทางราชการ และเป็นสิ่งพิมพ์ที่ไม่มีการพิมพ์เผยแพร่

⁴ ดูบทนี้, หน้า 106.

⁵ ดูบทนี้, หน้า 107.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาศักยภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

สมุดเฉพาะอาจมีหนังสือที่ให้ความรู้
ทั่วไป และที่ก่อให้เกิดความจรโรลง
ใจด้วยซ้ำก็ได้

ในระยะเริ่มแรกห้องสมุดควรมี
หนังสือไม่ต่ำกว่า 3,000 เล่ม
วารสาร 100 รายชื่อ เอกสาร
สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ตามความจำเป็น
ของสถาบัน

แพร่แก่ประการใด ดังเช่นที่วิทยาลัยการทัพอากาศ
ได้ระบุไว้ใน "นโยบายการศึกษาของวิทยาลัยการ
ทัพอากาศ" ๑ ตอนหนึ่งว่า

... 1 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้
บรรยายและนักศึกษาอันแสดงออก
ในการศึกษาของ วทอ. ถือว่าเป็น
"ลับ"

2 ความคิดเห็น คำบรรยายใหญ่ ๆ
ตลอดจนคำอภิปรายของนักศึกษา ซึ่ง
แสดงออกในการศึกษาของ วทอ. ใน
ขอบเขตของ วทอ. จะไม่มีเหตุหนึ่งผู้ใด
นำไปอ้างอิงในที่อื่นนอกเหนือไปจาก
ขอบเขตการศึกษาของ วทอ. ...⁶

ในค่านวารสารนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นวารสาร
ที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้
ห้องสมุด ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยนักศึกษาของ
สถาบันและข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันฯ
ผลจากการวิเคราะห์ ปรากฏว่า โดยเฉลี่ย
ห้องสมุดฯ มีวารสารประมาณ 46 รายการ เป็น
วารสารภาษาไทย 23 รายการ วารสารภาษา

⁶ไทย, กองทัพอากาศ, กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ วิทยาลัยการทัพอากาศ,
หลักสูตรและคู่มือการศึกษา ..., หน้า ๕๓๖ ก.

 มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

 ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
 สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

ต่างประเทศ 23 รายการ ดังรายละเอียดใน
 ตารางที่ 31⁷ ซึ่งนับว่าต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด
 ไว้

หนังสือพิมพ์ โดยเฉลี่ยแล้วห้องสมุดสถาบัน
 มีหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับภาษาไทยและฉบับภาษา
 ต่างประเทศประจำห้องสมุด 4 รายการ ตามตาราง
 ที่ 33⁸

โสตทัศนวัสดุ นั้น ปรากฏว่ามีโสตทัศนวัสดุและ
 โสตทัศนอุปกรณ์หลายชนิดตามความต้องการของ
 สถาบัน อาทิเช่น แผ่นที่ ลูกโลก สไลด์ เครื่อง
 ฉายสไลด์ เทปบันทึกเสียง เครื่องเล่นเทปบันทึก
 เสียง ฟิล์มภาพยนตร์ เครื่องฉายภาพยนตร์
 ไมโครฟิล์ม และเครื่องอ่านไมโครฟิล์ม ดังราย
 ละเอียดในตารางที่ 34⁹

สรุปได้ว่า ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชา-
 การทหารชั้นสูงของประเทศไทยส่วนใหญ่

 7 คู่มือนี้, หน้า 110.

8 คู่มือนี้, หน้า 112.

9 คู่มือนี้, หน้า 113.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหาร ชั้นสูง ของประเทศ

มีเอกสาร สิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุตามที่ใดกำหนด
ไว้ในมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ ยกเว้นวารสาร
ซึ่งมีจำนวนต่ำกว่าที่มาตรฐานกำหนดไว้

4. การจัดระบบและวิเคราะห์

เอกสารและสิ่งพิมพ์

เพื่อให้เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
สามารถใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดและ
โดยรวดเร็วตามความต้องการของผู้
ใช้ ห้องสมุดจะต้องมีระบบและวิธีการ
จัดจำแนกประเภทที่เหมาะสม ระบบ
จัดหมู่และการทำดัชนีจะต้องทันสมัย
ครอบคลุมวิชาการในสาขานั้นอย่าง
ครบสมบูรณ์ วิธีการก็จะแตกต่างกัน
กันไปตามรูปลักษณะประเภท เรื่องและ
การใช้ของเอกสาร สิ่งพิมพ์นั้น เช่น
ถ้าเป็นหนังสือก็อาจใช้วิธีแยกประเภท
และทำบัตรรายการตามมาตรฐานสากล
แต่ถ้าเป็นเอกสาร สิ่งพิมพ์ที่มิใช่หนังสือ
ก็ต้องคิดแปลงระบบการจัดหมู่
และการทำดัชนีให้เหมาะสมกับรูป

ผลจากการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของ
ห้องสมุด ปรากฏว่าห้องสมุดของทุกสถาบันมีการจัด
หมวดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการอย่างมีระบบ
ระบบจัดหมวดหมู่หนังสือที่ใช้ส่วนใหญ่คือ ระบบ
ทศนิยมของคิวอี้ คิดเป็นร้อยละ 60 ส่วนอีกร้อย
ละ 20 ใช้ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และอีก
ร้อยละ 20 ใช้ระบบการจัดหมวดหมู่ 2 ระบบ
รวมกัน ได้แก่ ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรใช้ทั้งระบบทศนิยมของคิวอี้และทั้งระบบ
หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ส่วนห้องสมุดวิทยาลัย
การแพทย์และห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารบก
ใช้ระบบทศนิยมของคิวอี้และระบบจัดหมู่ที่คิดขึ้นเอง
ระบบจัดหมวดหมู่ที่ห้องสมุดคิดขึ้นนั้น ใช้สำหรับ
การจัดหมวดหมู่สิ่งพิมพ์ของสถาบันซึ่งเป็นงานภาค
นิพนธ์และตำราเรียนของสถาบัน ส่วนสิ่งพิมพ์

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาศภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหาร ชั้นสูง ของประเทศ

ลักษณะพิเศษและประเภทของเอกสาร
นั้น ในบางกรณีอาจต้องใช้เครื่องมือ
ทันสมัยเข้าช่วยในการปฏิบัติงานด้วย

ประเภทอื่น ๆ นั้น ใช้ระบบทศนิยมของคิวอี้ ดัง
รายละเอียดตามตารางที่ 38¹⁰

ส่วนการจัดเก็บวารสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

นั้น ผลการวิจัยปรากฏว่าห้องสมุดได้จัดแยก
วารสารไว้ต่างหากจากหนังสือ ถึงร้อยละ

83.33 คงมีเพียงส่วนน้อยหรือร้อยละ 16.67

เท่านั้น ที่เก็บรวบรวมเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

ไว้รวมกับหนังสือตามตารางที่ 39¹¹

สรุปได้ว่า การจัดระบบและวิเคราะห์

เอกสารและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดไม่แตกต่างไปจาก

มาตรฐานที่กำหนด

5. การให้บริการ

งานที่สำคัญที่สุดของห้องสมุดเฉพาะ
คือการให้บริการ ขอเสนอแนะทางวิชาการ
แก่เจ้าหน้าที่ของสถาบัน โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งปฏิบัติงานทางวิชาการซึ่งต้อง

ผลการศึกษาศภาพและการดำเนินงานของ
ห้องสมุดฯ ปรากฏว่าห้องสมุดส่วนใหญ่จัดบริการ
แก่ผู้ใช้อย่างกว้างขวาง ทั้งแต่บริการให้ยืมหนังสือ
ซึ่งเป็นงานคานการให้บริการ ขอเสนอแนะทาง

¹⁰ คู่มือนี้, หน้า 121.

¹¹ คู่มือนี้, หน้า 122.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาศาภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหาร ชั้นสูงของประเทศ

ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ผู้
ทำหน้าที่ค้นคว้าวิจัย และผู้บริหารงาน
ห้องสมุดเฉพาะควรจัดทำบริการ
ช่วยค้นหาข้อสนเทศ และสาระข้อมูล
ต่าง ๆ รวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะ
เรื่อง ย่อเรื่อง ทำดัชนี แปล รวมทั้ง
เสนอให้ผู้อ่านไลทราบบและใช้ประโยชน์
เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของห้องสมุด
ให้มากที่สุด โดยการทํารายชื่อหนังสือ
และเอกสารใหม่ แนะนำเอกสารที่
สำคัญ ๆ จัดทำคู่มือการใช้เอกสารชนิด
พิเศษต่าง ๆ เว็บบ เสนอเอกสาร
เลือกสรรวารสาร เอกสารสิ่งพิมพ์
เฉพาะเรื่องให้แก่เจ้าหน้าที่แต่ละคน
เป็นการเฉพาะตัว ในการช่วยเหลือ
ให้ข้อสนเทศ ถ้าเอกสารสิ่งพิมพ์ สาระ
ข้อมูลภายในห้องสมุดไปเพียงพอสำหรับ
การศึกษาค้นคว้าของผู้ใช้ ห้องสมุดจะ
ต้องติดต่อจัดหาวัสดุจากภายนอก จะ
ด้วยวิธีการ ยืมระหว่างห้องสมุดหรือด้วย

วิชาการแก่เจ้าหน้าที่ของสถาบันฯ ตลอดจนผู้
ปฏิบัติงานทางวิชาการซึ่งต้องศึกษาหาความรู้เพิ่ม
เติมอยู่เสมอทั้งที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ได้กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่าผู้ปฏิบัติงานทางวิชาการ
ของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร ชั้นสูงของประเทศ
ได้แก่อาจารย์ผู้ทำการสอนและนายทหารระดับสัญญา-
บัตรชั้นสูง รวมทั้งผู้บริหารประเทศในระดับสูงทั้งที่
เป็นข้าราชการพลเรือน ข้าราชการตำรวจ และ
พนักงานรัฐวิสาหกิจ¹² ดังจะเห็นได้จากตารางที่
44¹³ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผู้มีสิทธิในการใช้ห้องสมุด
ว่าประกอบด้วยข้าราชการทหารทั่วไป ข้าราชการ
ทหารผู้เข้ารับฝึกอบรมเฉพาะคราว ข้าราชการ
กลาโหม บุคคลภายนอก และนักศึกษาหรือผู้ที่
กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันที่มีใช้ข้าราชการทหาร
(ซึ่งได้แก่ข้าราชการพลเรือน และพนักงานรัฐ
วิสาหกิจ ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร)
ดังนั้น บริการของห้องสมุดจึงให้บริการได้อย่าง
กว้างขวาง ตั้งแต่เจ้าหน้าที่ของสถาบัน ผู้ปฏิบัติ
งานทางวิชาการ ผู้ทำหน้าที่ค้นคว้าวิจัย รวมทั้ง
ผู้บริหาร

¹² คุบพที 2, หน้า 14.

¹³ คุบพที, หน้า 129.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาศักยภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการ ทหาร ชั้นสูง ของประเทศ

การแนะนำให้ไปติดต่อสถาบันและบุคคล
ที่สามารถให้ข้อเสนอแนะเรื่องนั้น
ก็ได้

นอกจากบริการให้ยืมซึ่งเป็นบริการหลักของ
ห้องสมุดแล้ว ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการ
ทหารชั้นสูงของประเทศ ยังมีบริการช่วยค้นหาขอ
เสนอแนะและสาระข้อมูลต่าง ๆ อาทิเช่น การรวบรวม
บรรณานุกรมทั่วไป การรวบรวมบรรณานุกรม
เฉพาะวิชา บริการหนังสือจอง บริการตอบคำถาม
การจัดทำกฤตภาค คั่นวารสาร รายชื่อหนังสือใหม่
รายชื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ของห้องสมุดกักตุน ยืม
ระหว่างห้องสมุด บริการถ่ายเอกสาร การจัดนิทรรศการ
การหนังสือใหม่และนิทรรศการอื่น ๆ การวิจารณ์
หนังสือ การจัดส่งนิตยสารห้องสมุดและปฐมนิเทศ
การให้ห้องสมุด รวมทั้งการสรุปข่าวและเหตุการณ์
สำคัญ ๆ เวียนในรูปของบันทึกข้อความแจกจ่ายแก่
ผู้ใช้ห้องสมุดของสถาบัน รวมบริการต่าง ๆ ที่
ห้องสมุดได้จัดทำทั้งสิ้น 19 รายการ ห้องสมุด
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรได้จัดทำบริการต่าง ๆ
แก่ผู้ใช้ห้องสมุดของตนถึง 14 รายการ ดังปรากฏ
รายละเอียดตามตารางที่ 43¹⁴

¹⁴ ควบนี้, หน้า 128.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

นอกจากบริการที่ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง ได้จัดทำให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดของตนอย่างกว้างขวางแล้ว ห้องสมุดทุกแห่งยังได้กำหนดระเบียบการใช้ห้องสมุด และได้จัดพิมพ์เผยแพร่ให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดของตนได้ทราบถึงระเบียบการต่างๆ ตลอดจนข้อบังคับของห้องสมุด โดยจัดพิมพ์ลงในคู่มือนักศึกษาของแต่ละสถาบัน อาทิเช่น สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูงได้จัดพิมพ์ "ระเบียบสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูงว่าด้วยห้องสมุด พ.ศ. 2513" ลงใน "คำแนะนำการศึกษา กันยายน 2518" ซึ่งเป็นหนังสือคู่มือที่ทางสถาบันฯ แจกให้แก่นายทหารนักเรียนผู้เข้าศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก¹⁵ สรุปได้ว่า บริการของห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศเป็นไปตามที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

¹⁵ไทย. กองทัพบก. สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, คำแนะนำการศึกษา ..., หน้า 8 - 28 - 33.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาลักษณะและ การดำเนินงานของห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

6. เจ้าหน้าที่

- ก. จำนวน ต่อง สุด แล้ว แต่ การ ให้ บริการ และ จำนวน เอกสาร สิ่ง พิมพ์ ต่าง ๆ ของ ห้อง สมุด
- ข. คุณ วุฒิ
- บรรณรักษ์ 3
1. ปริญญา ตรี บรรณ รักษ์ ศาส ตร ใ ก รับ การ อบรม ทาง บรรณ รักษ์ ศาส ตร หรือ สาร นิ เทศ ศาส ตร
 2. ปริญญา ตรี สาขา อื่น และ คว ร ใ ก รับ การ อบรม ทาง บรรณ รักษ์ ศาส ตร หรือ สาร นิ เทศ ศาส ตร
- บรรณรักษ์ 4
1. ปริญญา โท บรรณ รักษ์ ศาส ตร หรือ เทียบ เท่า
 2. ปริญญา ตรี บรรณ รักษ์ ศาส ตร และ ปฏิบัติ งาน ใน ห้อง สมุด มา แล้ว 2 ปี
 3. ปริญญา ตรี สาขา อื่น และ ใ ก รับ การ อบรม ทาง บรรณ รักษ์ ศาส ตร หรือ สาร นิ เทศ ศาส ตร
- ผลการสำรวจบุคคลากรหรือเจ้าหน้าที่ของห้องสมุดปรากฏว่าห้องสมุดประกอบด้วยบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่จำนวนมากน้อยแตกต่างกันไปทั้งชายและหญิง ห้องสมุดที่มีจำนวนเจ้าหน้าที่มากที่สุด ได้แก่ ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และห้องสมุดสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง คือ มีจำนวนเจ้าหน้าที่แห่งละ 6 คน เท่ากัน อันดับรองลงมา ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหาร มีเจ้าหน้าที่จำนวน 4 คน และห้องสมุดที่มีจำนวนเจ้าหน้าที่น้อยที่สุดได้แก่ ห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพอากาศ และห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ มีเจ้าหน้าที่เพียงแห่งละ 2 คน ตามรายละเอียดในตารางที่ 16¹⁶ ซึ่งจะเห็นได้ว่าได้สัดส่วนกันกับบริการและจำนวนเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของห้องสมุด ตามที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้ กล่าวคือ ผลจากการวิเคราะห์ในค่านบริการและจำนวนหนังสือของ

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษารูปภาพและการดำเนินงานของห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

- รับการอบรมทางบรรณารักษศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์ และปฏิบัติงานในห้องสมุดมาแล้ว 2 ปี
- บรรณารักษ์ 5 - 6
1. ปริญญาเอกบรรณารักษศาสตร์ มีหนังสือเป็นจำนวนมากกว่าห้องสมุดของสถาบัน
 2. ปริญญาโทบรรณารักษศาสตร์ หรือเทียบเท่า และปฏิบัติงานในห้องสมุดมาแล้ว 3 ปี อื่น กล่าวคือ ห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารบก มีหนังสือรวม 7,000 เล่ม ห้องสมุดของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีหนังสือจำนวน 6,138 เล่ม และห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพบก มีหนังสือจำนวน 5,000 เล่ม (ดูตารางที่ 26 ประกอบ)¹⁷ และขณะเดียวกันห้องสมุดทั้ง 3 แห่งดังกล่าว ก็มีปริมาณของการบริการภายในห้องสมุดมากกว่าห้องสมุดของสถาบันอื่น กล่าวคือ ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีบริการต่าง ๆ รวม 14 รายการ และห้องสมุดของสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง (ซึ่งประกอบด้วยห้องสมุดของวิทยาลัยการทัพบก และห้องสมุด-
 3. ปริญญาตรีบรรณารักษศาสตร์ และปฏิบัติงานในห้องสมุดมาแล้ว 5 ปี
 4. ปริญญาตรีสาขาอื่น และได้รับการอบรมทางบรรณารักษศาสตร์หรือสารนิเทศศาสตร์ และปฏิบัติงานในห้องสมุดมาแล้ว 5 ปี
- บรรณารักษ์ 7
1. ปริญญาเอกบรรณารักษศาสตร์

¹⁷ดูบทนี้, หน้า 105.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ	ผลการศึกษาลักษณะและการดำเนินงานของห้องสมุดสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นสูงของประเทศ
และปฏิบัติงานในห้องสมุดมาแล้ว 3 ปี	โรงเรียนเสนาธิการทหารบก) มีบริการต่าง ๆ รวม 11 รายการ ดังตารางที่ 43 ¹⁸ ดังนี้
2. ปริญญาโทบรรณารักษศาสตร์ หรือเทียบเท่า และปฏิบัติงานในห้องสมุดมาแล้ว 5 ปี	ปริมาณของงานบริการในห้องสมุดและจำนวนหนังสือในห้องสมุดของทั้ง 3 แห่ง จึงมีมากกว่าห้องสมุดของสถาบันอื่น จำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดจึงมีจำนวนมากตามไปด้วย และ
3. ปริญญาตรีบรรณารักษศาสตร์ และปฏิบัติงานในห้องสมุดมาแล้ว 7 ปี	เนื่องจากปริมาณหนังสือและประเภทของการให้บริการของห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารหรือสาขาอื่น และได้รับการอบรมทางอากาศ และห้องสมุดวิทยาลัยการทัพอากาศมีน้อย บรรณารักษศาสตร์หรือสารนิเทศศาสตร์กว่าห้องสมุดสถาบันอื่น ๆ (ดูตารางที่ 26 ¹⁹ และ
4. ปริญญาตรีในสาขาของสถาบัน และปฏิบัติงานในห้องสมุดมาแล้ว 7 ปี	ตารางที่ 43 ²⁰ ประกอบ) จำนวนเจ้าหน้าที่จึงน้อยลงไปด้วยเช่นกัน กล่าวคือ มีเจ้าหน้าที่เพียงแห่งละ 2 คน เท่านั้น (ดูตารางที่ 16 ประกอบ) ²¹

¹⁸ คุบพน, หน้า 128.

¹⁹ คุบพน, หน้า 105.

²⁰ คุบพน, หน้า 128.

²¹ คุบพน, หน้า 94.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นสูงของประเทศ

วิทยากร 3 : ปริญญาตรีแขนงวิชา
ของสถาบัน

นอกจากตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น
แล้ว ควรมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน คือ

เจ้าหน้าที่ห้องสมุด 1

1. ประกาศนียบัตรประโยค
มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ
แผนกภาษาต่างประเทศ เลือกเรียน
บรรณารักษศาสตร์ (ม.ศ.6)

2. ประกาศนียบัตรประโยค
มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ
แผนกพาณิชยการ (ม.ศ.6)

3. ประกาศนียบัตรประโยค
มัธยมศึกษาตอนต้น สายสามัญ หรือ
เทียบเท่า

ในด้านคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่นั้น จากผลการศึกษา
สภาพและการดำเนินงานของห้องสมุดฯ ปรากฏว่า
ห้องสมุดสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นสูงของ
ประเทศไทย มีบรรณารักษ์ที่สำเร็จการศึกษาชั้น
ปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ในประเทศเพียง
1 คน คือ บรรณารักษ์ของห้องสมุดวิทยาลัยป้องกัน
ราชอาณาจักร และมีประสบการณ์ในการทำงาน
ห้องสมุดนานถึง 12 ปี (ดูตารางที่ 18 ประกอบ)²²
เทียบกับบรรณารักษ์ 7

อันดับรองลงมาได้แก่บรรณารักษ์ ซึ่งจบการ
ศึกษาระดับปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์และ
มีประสบการณ์ในการทำงานในห้องสมุดมาแล้วเป็น
เวลา 4 ปี (ดูตารางที่ 18 ประกอบ)²³ เทียบ
เท่ากับบรรณารักษ์ 4 ตามที่สมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทยได้กำหนดไว้ในมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ
นอกจากนี้ ไม่ปรากฏว่ามีบรรณารักษ์สถาบันฯ ใด
ที่มีคุณสมบัติตามที่สมาคมห้องสมุดฯ ได้กำหนดไว้

²² คุปพันธ์, หน้า 96.

²³ คุปพันธ์, หน้า 96.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษารูปแบบและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

4. ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
(ป.กศ.)

เจ้าหน้าที่ห้องสมุด 2

1. ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
ชั้นสูง (ป.กศ.สูง) ทางบรรณารักษะ-
ศาสตร์

2. ประกาศนียบัตรประโยค
มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ แผนก
ภาษาต่างประเทศ เลือกเรียนบรรณ
รักษาศาสตร์ และปฏิบัติงานในห้องสมุด
มาแล้ว 2 ปี

3. ประกาศนียบัตรประโยค
มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ
แผนกพาณิชยการ และได้รับการ
อบรมทางบรรณารักษศาสตร์ และ
ปฏิบัติงานในห้องสมุดมาแล้ว 2 ปี

สรุปได้ว่า มีบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร และบรรณารักษ์ห้องสมุด
สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง เพียง 2 แห่ง
เท่านั้น ที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ส่วนคุณวุฒิของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดอื่น ๆ ที่มีใช้
บรรณารักษ์ ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า เจ้าหน้าที่
ห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงส่วน
ใหญ่ 11 คน จากจำนวนเจ้าหน้าที่ห้องสมุดสถาบันฯ
ทั้งหมด 15 คน หรือเทียบเท่าร้อยละ 73.33
จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ
(ม.ศ.3) และมีเพียง 1 คน หรือร้อยละ 6.67
ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสาย
อาชีพ แผนกพาณิชยการ (อาชีวศึกษา) ตาม
ตารางที่ 19²⁴ ซึ่งเทียบเท่ากับตำแหน่งเจ้าหน้าที่
ห้องสมุด 1 ตามมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะที่สมาคม
ห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้ และอีก
1 คน หรือร้อยละ 6.67 จบการศึกษาระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง)

²⁴ คุปต์, หน้า 98.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง ของประเทศ

4. ประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น สายสามัญหรือเทียบเท่า และได้รับการอบรมทางบรรณารักษศาสตร์ และปฏิบัติงานในห้องสมุดมาแล้ว 3 ปี

ซึ่งเทียบเท่ากับ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด 2 ตามที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้เช่นกัน

5. ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และได้รับการอบรมทางบรรณารักษศาสตร์ และปฏิบัติงานในห้องสมุดมาแล้ว 3 ปี

สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ห้องสมุดของทุกสถาบันได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

6. ประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ และทำงานในห้องสมุดมาแล้ว 6 ปี ...

7. อาคารสถานที่และครุภัณฑ์

ห้องสมุดจะต้องมีขนาดและเนื้อที่เพียงพอแก่ความต้องการ เพื่อให้สำหรับจัดเก็บเอกสารสิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุ (ถ้ามี) เพื่อให้บริการแก่ผู้อ่านทั้งที่นั่งและห้องประชุมกิจกรรม และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน

ผลจากการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง แสดงให้เห็นว่า ห้องสมุดของสถาบันฯ มีเนื้อที่โดยเฉลี่ย 179 ตารางเมตร และจำนวนที่นั่งโดยเฉลี่ย 45 ที่ (ตามที่ปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 2)²⁵ ซึ่งแม้ว่าจะเป็นการศึกษาและ

²⁵ คุปทน์, หน้า 77.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษารูปแบบและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

งานใดอย่างมีประสิทธิภาพ ควร
กำหนดเนื้อที่เพื่อการขยายงานอย่าง
น้อยเป็นเวลา 5 ปี โดยปรึกษากับ
สถาปนิกในการออกแบบแปลน รวม
ทั้งกำหนด แสง เสียง ให้ถูกต้องตาม
สุขลักษณะด้วย ข้อพึงสังวรณ คือ
หนังสือมีน้ำหนักมาก ควรคำนวณใน
อัตราน้ำหนัก 67 กิโลกรัม ต่อ 1
ตารางเมตร

เนื้อที่สำหรับเจ้าหน้าที่ในห้องสมุด
ควรมีขนาดตามมาตรฐานที่สมาคมห้อง
สมุดฯ กำหนดไว้

ครุภัณฑ์ที่ใช้ควรมีลักษณะและขนาด
ตามมาตรฐานที่สมาคมห้องสมุดฯ
กำหนดไว้

วิเคราะห์ผลโดยประมาณก็ตาม อย่างไรก็ตาม ก็มีห้อง
สมุดของสถาบันฯ ถึง 3 แห่ง ที่มีเนื้อที่มากกว่าเนื้อ
ที่โดยเฉลี่ย จึงอาจกล่าวได้ว่าเนื้อที่ห้องสมุดเพียง
พอที่จะสนองความต้องการแก่ผู้ใช้ห้องสมุด เนื่อง
จากจำนวนผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ได้แก่ผู้ที่กำลัง
ศึกษาอยู่ในสถาบันฯ ซึ่งมีจำนวนไม่มาก จึงจะ
เห็นได้จากสถิติผู้ใช้ห้องสมุดซึ่งได้จากผลการ
วิเคราะห์ตามตารางที่ 44 ปรากฏว่า ข้าราชการ-
ทหารเข้ารับการศึกษาอบรมในสถาบันฯ เป็นผู้
เข้าใช้ห้องสมุดต่อวันมากที่สุด ส่วนสถิติผู้ใช้
ห้องสมุดของสถาบันฯ โดยเฉลี่ยมีเพียง 37 คน
ต่อวัน²⁶ ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนที่นั่งภายในห้อง
สมุดของสถาบันฯ มีเพียงพอแก่ผู้ใช้ห้องสมุด

นอกจากนี้ ห้องสมุดยังได้จัดที่สำหรับอ่าน
หนังสือเพื่อการค้นคว้าวิจัยสำหรับรายบุคคล.

CARREL ไว้ด้วย ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 11
แสดงให้เห็นว่า ห้องสมุดมีที่นั่งชนิดนี้โดยเฉลี่ย
4 ที่ และที่นั่งอ่านมุมสบายอีก 1 ที่ นอกเหนือไป

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษารูปแบบและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

จากการจัดโต๊ะอ่านหนังสือแบบนั่งอ่านได้ครั้งละ
หลาย ๆ คน²⁷

ในค่านอาคารสถานที่ของห้องสมุดนั้น ผลการ
วิเคราะห์ปรากฏว่า ไม่มีสถาบันใดเลยที่มีอาคาร
เป็นเอกเทศ ห้องสมุดของทุกสถาบันล้วนแต่เป็น
เพียงส่วนหนึ่งของอาคารของสถาบันทั้งสิ้น ซึ่ง
ประกอบด้วยห้องเพียงห้องเดียวและห้องหลาย
ห้อง ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 1²⁸ ซึ่ง
ก็ได้เป็นอุปสรรคต่อการบริหารและการดำเนินงาน
ของห้องสมุดดังกล่าวแต่อย่างใด ดังจะเห็น
ได้จากบริการประเภทต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดทำ
ขึ้น ซึ่งห้องสมุดบางแห่ง ได้จัดให้มีบริการต่าง ๆ
เพื่อสนองความต้องการแก่ผู้ใช้มากถึง 14 รายการ
ห้องสมุดที่มีเนื้อที่น้อยที่สุดคือห้องสมุดโรงเรียน
เสนาธิการทหารอากาศ ตามตารางที่ 2²⁹ ก็
ยังสามารถจัดบริการที่จำเป็นแก่ผู้ใช้ได้ถึง 2
ประเภท ได้แก่ บริการจ่าย-รับ หนังสือ และ-

²⁷ คุบพันธ์, หน้า 89.

²⁸ คุบพันธ์, หน้า 76.

²⁹ คุบพันธ์, หน้า 77.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

บริการจัดทำรายชื่อหนังสือใหม่ ดังรายละเอียด
ในตารางที่ 43³⁰

สรุปได้ว่า อาคารสถานที่ของห้องสมุดเป็นไป
ตามแนวทางที่มาตรฐานได้กำหนดไว้

ในค่านครุภัณฑ์ของห้องสมุดนั้น มาตรฐาน
ห้องสมุดเฉพาะได้ยึดถือตามขนาดของครุภัณฑ์
ตามที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้กำหนด
ไว้ใน "ราคาคครุภัณฑ์และอุปกรณ์ห้องสมุด" ซึ่ง
สมาคมห้องสมุดฯ ได้จัดทำจำหน่าย³¹

ผลการวิเคราะห์ครุภัณฑ์ของห้องสมุดปรากฏว่า
ส่วนใหญ่ห้องสมุดของสถาบันฯ มีครุภัณฑ์ที่สำคัญ
และจำเป็นไว้ใช้ในกิจการห้องสมุด ไม่แตกต่าง
จากมาตรฐานมากนัก อาทิเช่น

ตู้บัตรรายการ ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้ตู้บัตร
รายการที่มีจำนวนลิ้นชักแตกต่างกันไปตามปริมาณ

³⁰ คู่มือนี้, หน้า 128.

³¹ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ราคาคครุภัณฑ์และอุปกรณ์ห้องสมุดจัดทำจำหน่าย
โดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร, 2519) (อัครสาเท),
หน้า 1.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศ

ของหนังสือ กล่าวคือ ห้องสมุดที่มีปริมาณหนังสือ
มาก ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนเสนาธิการทหารบก
มีหนังสือจำนวน 7,000 เล่ม รองลงมาได้แก่
ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร มีหนังสือ
จำนวน 6,138 เล่ม ห้องสมุดวิทยาลัยการทัพบก
มีหนังสือ 5,000 เล่ม และห้องสมุดโรงเรียน
นายทหารเรือ มีหนังสือจำนวน 4,800 เล่ม ซึ่ง
นับว่าห้องสมุดเหล่านี้มีหนังสือมากกว่าห้องสมุดของ
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงอื่น ๆ ตาม
ตารางที่ 26³² จะมีบัตรรายการมากกว่าห้องสมุด
อื่น ๆ จึงจำต้องใช้ตู้บัตรรายการที่มีจำนวนลิ้นชัก
หลายลิ้นชัก ตั้งแต่ขนาด 42 ลิ้นชัก 30 ลิ้นชัก
24 ลิ้นชัก และขนาด 20 ลิ้นชัก
ตู้บัตรรายการขนาด 30 ลิ้นชัก นั้น ห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงที่มีปริมาณ
หนังสือมากนิยมใช้กันมาก ดังจะเห็นได้จากตาราง
ที่ 7 ซึ่งจำแนกจำนวนตู้บัตรรายการตามจำนวน
ลิ้นชัก³³

³² คุบตัน, หน้า 105.

³³ คุบตัน, หน้า 84.

 มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

 ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
 สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง ของประเทศ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าห้องสมุดของสถาบันการ
 ศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง ของประเทศ ใช้คู่มือ
 รายการตามขนาดมาตรฐานที่สมาคมห้องสมุดฯ
 ได้กำหนดไว้³⁴

ชั้นหนังสือของห้องสมุดทั้ง 8 สถาบัน ใช้ตู้
 กระจก และส่วนใหญ่จะใช้ชั้นไม้ (เปิด) นอก
 จากนั้น มีบางห้องสมุดใช้ชั้นเหล็กและตู้ไม้ที่บ
 คังตารางที่ 3³⁵

ชั้นวางวารสารและที่วางหนังสือพิมพ์ ห้องสมุด
 สถาบันฯ ส่วนใหญ่จะใช้ชั้นวางวารสารและชั้นวาง
 หนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ ตามตารางที่ 4³⁶

โต๊ะจ่าย-รับหนังสือนั้น ผลการวิเคราะห์
 ปรากฏว่า 4 สถาบัน จาก 7 สถาบัน หรือร้อย
 ละ 57.14 ใช้โต๊ะจ่าย-รับหนังสือที่มีลักษณะเป็น
 เคาน์เตอร์และเหมาะแก่การใช้ประโยชน์ด้านการ
 รับจ่ายของห้องสมุดโดยตรง ดังตารางที่ 6³⁷

³⁴สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ราคาครุภัณฑ์..., หน้า 1.

³⁵คู่มือนี้, หน้า 78.

³⁶คู่มือนี้, หน้า 79.

³⁷คู่มือนี้, หน้า 83.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาศภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของประเทศไทย

สรุปได้ว่า ภารกิจของห้องสมุดสถาบันการ
ศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงส่วนใหญ่มีลักษณะและ
ขนาดมาตรฐานที่สมาคมห้องสมุดฯ ได้กำหนดขึ้น

8. การบริหารงาน

ห้องสมุดเฉพาะควรมีฐานะเทียบ
เท่าหน่วยงานทางวิชาการในสังกัด
เดียวกัน เช่น ถ้าเป็นห้องสมุดของ
กรม ห้องสมุดควรมีฐานะเป็นกอง
ห้องสมุดเฉพาะควรมีคณะกรรมการที่
ประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนงานต่าง ๆ
ในสถาบันเป็นที่ปรึกษาในการดำเนิน
งานเกี่ยวกับการให้บริการและการ
เลือกเอกสารสิ่งพิมพ์

ผลการศึกษาศภาพและการดำเนินงานด้านการ
บริหารงานห้องสมุด ปรากฏว่าห้องสมุดทุกแห่งมี
สถานภาพเป็นแผนกทั้งสิ้น กล่าวคือ ห้องสมุด
4 แห่ง จาก 7 แห่ง หรือร้อยละ 57.14 มี
สถานภาพเป็นแผนกอยู่ในสังกัดของฝ่ายธุรการ
อีก 3 แห่ง หรือร้อยละ 42.86 มีสถานภาพ
เป็นแผนกขึ้นอยู่กับฝ่ายวิชาการ ตามตารางที่ 14³⁸
และนอกจากนี้ ผลการศึกษาศภาพการดำเนินงาน
และการบริหารงานของห้องสมุดสถาบันฯ ดังกล่าว
ยังพบว่า มีห้องสมุดอยู่ 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ห้องสมุด
โรงเรียนเสนาธิการทหารบก และห้องสมุดวิทยาลัย
การทัพบก มีคณะกรรมการห้องสมุดทำหน้าที่ในค่าน
การจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุด แต่ไม่มีหน้าที่ในค่าน

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง ของประเทศ

การบริหารงานห้องสมุด ซึ่งบรรณารักษ์ของห้องสมุด
สถาบันฯ ส่วนใหญ่ร่วมกับหัวหน้าหน่วยงานต้นสังกัด
เป็นผู้ทำหน้าที่บริหารห้องสมุด (คูตารางที่ 15
ประกอบ)³⁹

ดังนั้น จากการวิเคราะห์การบริหารงาน
เปรียบเทียบกับมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะตามที่
สมาคมห้องสมุดฯ ได้กำหนดไว้ ปรากฏว่าในก้าน
การบริหารงานของห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชา
การทหารชั้นสูงส่วนใหญ่ ยังไม่ได้มาตรฐานตาม
ที่สมาคมห้องสมุดฯ ได้กำหนด

9. งบประมาณ

หัวหน้างานห้องสมุดเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำงบประมาณ ซึ่งแบ่ง
เป็นงบประมาณสำหรับเงินเดือน ค่าจ้าง และค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่
เอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และ โสภณภัณฑ์

ในก้านงบประมาณนั้น มีห้องสมุดเพียง 2 แห่ง
จาก 7 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 28.57 ที่ไม่ได้
รับงบประมาณในส่วนห้องสมุด นอกนั้นอีก 5 แห่ง
หรือคิดเป็นร้อยละ 71.43 ได้รับงบประมาณแผ่นดิน
ตามตารางที่ 22⁴⁰

³⁹ คูบนี้, หน้า 93.

⁴⁰ คูบนี้, หน้า 101.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษาสภาพและการดำเนินงานของห้องสมุดสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง ของประเทศ

(ถ้าจำเป็น) และอื่น ๆ เช่น การจัดกิจกรรม การเข้าร่วมในสมาคมวิชาชีพ

งบประมาณสำหรับเจ้าหน้าที่ควรกำหนดในอัตราส่วนร้อยละ 60 ของงบประมาณทั้งสิ้น ถ้าเป็นห้องสมุดที่จัดตั้งขึ้นใหม่ งบประมาณสำหรับเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ กับวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ต้องตั้งไว้สูงก่อน แล้วจึงลดลงตามความต้องการและความเหมาะสมในปีต่อไป ถ้าเป็นห้องสมุดที่จัดตั้งขึ้นมาแล้ว งบประมาณค่าหนังสือ ค่าบอกรับวารสาร และอื่น ๆ ควรได้รับเพิ่มขึ้นตามความจำเป็นและตามราคาเอกสารที่สูงขึ้น

ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำงบประมาณของห้องสมุด ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 60 ของห้องสมุดที่ได้รับงบประมาณ ใกล้เคียง บรรดาระกษซึ่ง เป็นหัวหน้างานห้องสมุด ตรงตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

งบประมาณที่ห้องสมุดได้รับส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 57.5 จะใช้สำหรับการจัดซื้อหนังสือและวารสาร นอกนั้นได้จัดแบ่งสำหรับซื้อวัสดุครุภัณฑ์และอุปกรณ์ ซึ่งตรงกับที่มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะได้กำหนดไว้ ห้องสมุดไม่ต้องจัดแบ่งงบประมาณห้องสมุดสำหรับเป็นเงินเคื้อน ค่าจ้าง และค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด เนื่องจากห้องสมุดมีสถานภาพเป็นแผนก เจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกคนเป็นข้าราชการประจำรับเงินเดือนจากหน่วยงานต้นสังกัดโดยตรง

นอกจากนี้ งบประมาณที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ได้รับในระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2519 นั้น แสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณประจำปี เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ดังตารางที่ 24⁴¹ จึงเป็น

⁴¹ ดูบทนี้, หน้า 103.

มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ

ผลการศึกษารูปแบบและการดำเนินงานของห้องสมุด
สถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูง ของประเทศ

ไปตามที่มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะได้กำหนด
สรุปได้ว่า การบริหารงานและจัดการด้าน
งบประมาณของห้องสมุดจัดอยู่ในชั้นมาตรฐาน
ของห้องสมุดเฉพาะ ตามที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ได้กำหนดไว้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย